

Izzivi jezikovnega pouka v digitalni dobi in preoblikovana odgovornost do jezika kot osnovnega orodja v izobraževanju

Izr. prof. dr. Kozma Ahačič

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

POUK
SLOVENŠČINE

POUK TUJIH
JEZIKOV

univerzalna
jezikovna znanja pri
pouku slovenščine

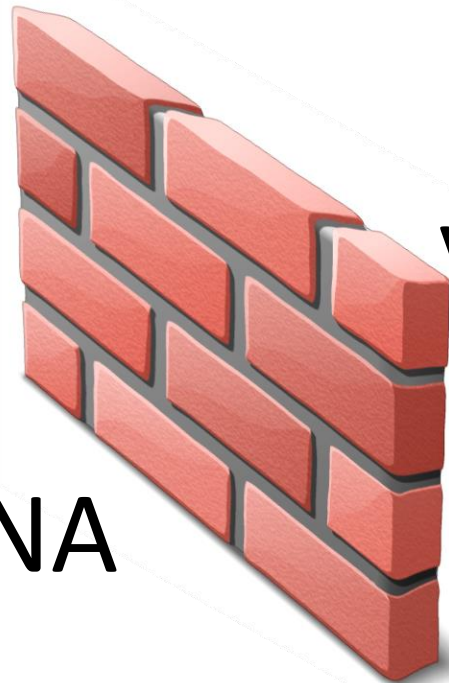
jeziki v praksi, terminologija, strokovna
besedila, referati, branje besedil

MATEMATIKA   LIKOVNA UMETNOST
GLASBENA UMETNOST   DRUŽBA
GEOGRAFIJA   ZGODOVINA
DOMOVINSKA IN DRŽAVLJANSKA
KULTURA IN ETIKA   SPOZNAVANJE OKOLJA
FIZIKA   KEMIJA   BIOLOGIJA
NARAVOSLOVJE   TEHNIKA IN
TEHNOLOGIJA   GOSPODINJSTVO
ŠPORT

IZHODIŠČA ZA PRENOVO
UČNIH NAČRTOV
V OSNOVNI ŠOLI IN GIMNAZIJI

- Obvladovanje jezika posameznih strokovnih področij na ravni učnega jezika (slovenščine, v dvojezičnih okoljih italijanščine in madžarščine) in zmožnost povezovanja tega znanja z značilnostmi drugih jezikov v večjezični družbi sta bistvena za uspešno pridobivanje in uporabo splošnega znanja na vseh področjih. Poudarjati je treba odgovornost tudi nejezikovnih predmetov za razvijanje jezikovnega znanja. S tem je povezana potreba po prepoznavanju **vloge jezika kot ključnega orodja za posredovanje, iskanje in sprejemanje informacij** v 21. stoletju ter vloge znanja, pridobljenega pri pouku učnega jezika, kot izhodišča za pridobivanje univerzalnega jezikovnega znanja.

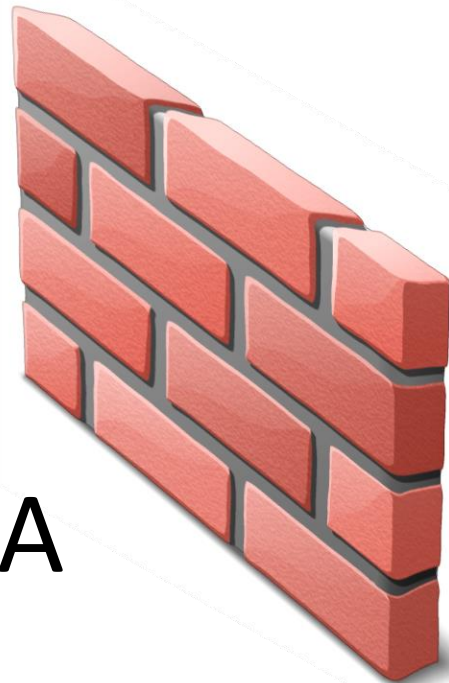
SLOVENŠČINA

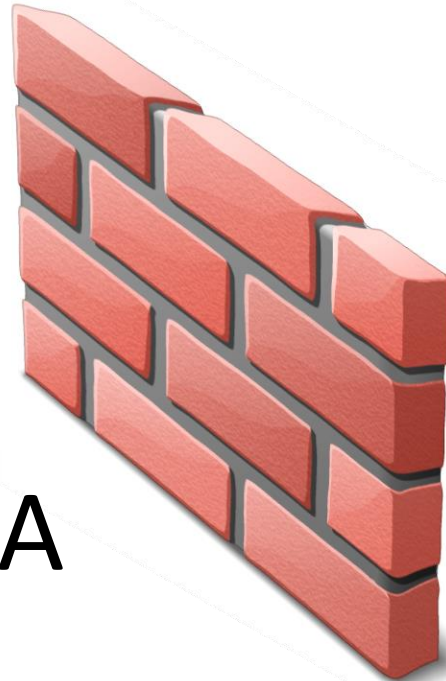
VEČJEZIČNOST

ANGLEŠČINA

VEČJEZIČNOST,
SLOVENŠČINA,
TUJI JEZIKI

VEČJEZIČNOST,
SLOVENŠČINA,
TUJI JEZIKI

ANGLEŠČINA

Slovenskih podnapisov ali lokalizacije ob lansiranju Disney+ (Disney Plus) ne bo

Disney+ (Disney Plus) storitev ob lansiranju tako ne bo ponujala slovenščine ne pri uporabniškem vmesniku, ne pri podnapisih ali sinhronizaciji (dubbing). Disney+ trenutno uporabnikom omogoča izbiro med 33 jeziki pri podnapisih in sinhronizaciji, vmesnik pa je preveden v 20 jezikov. Po razširitvi v EMEA regiji bo na voljo 43 jezikov pri ogledu filmov in serij ter 29 pri uporabniškem vmesniku. Poleg slovenščine bo npr. manjkala tudi hrvaščina. Med drugim pa ne bo prevoda niti v bolgarščino.

1. KAJ LAHKO STORIMO PRI
POUKU SLOVENŠČINE?

2. KAJ LAHKO STORIMO NA
RAVNI VSEH PREDMETOV?

3. KAKO SMO ZA VSE TO
OPREMLJENI?

1.

KAJ LAHKO STORIMO PRI
POUKU SLOVENŠČINE?

Primerjalni prikaz rabe jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah

**Delovno gradivo za pripravljavce učnih načrtov,
učbenikov in drugih učnih gradiv**

Uredil Kozma Ahačič

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- klasična delitev besednih vrst, kakor jo že zdaj spoznajo učenci in dijaki pri pouku tujih jezikov
- poenostavitev in poenotenje obravnave skladnje (npr. pomensko : formalno; „obuditev“ relativnih odvisnikov in odvisnih vprašalnih stavkov – kar je oboje pomembna snov tujih jezikov; kaj je deležnik)
- večje povezovanje slovenščine in znanja tujih jezikov pri pouku slovenščine

TUJI JEZIKI

Oblikoslovno-pomenoslovna delitev	Skladenjska delitev
samostalnik	samostalniška beseda: - samostalnik - posamostaljeni pridevnik - samostalniški zaimek
pridevnik	pridevniška beseda: - pridevnik - pridevniški zaimek - števnik - deležnik
zaimek	/
števnik	/
glagol	glagol
prislov	prislov
členek	členek
predlog	predlog
veznik	vezniška beseda: - vezniki - oziralni in vprašalni zaimki - členki
medmet	medmet
	povedkovnik

SLOVENŠČINA

ZATO “POENOSTAVITVE”

Vrstni zaimki

1. Vprašalni	katéri -a -o
2. Oziralni	katéri -a -o ki
3. Ozir. poljub.	katéri kóli
4. Nedoločni	néki -a -o
5. Poljubnostni	katéri -a -o
6. Nikalni	nobèn -êna -o
7. Celostni	vsák -a -o
8. Mnogostni	màrsikatéri -a
9. Istostni	ísti -a -o
10. Drugostni	drug -a -o
11. Kazalni	tá, tísti, óni

“POENOSTAVITEV”:

TO SO ŠE VEDNO
ZAIMKI, SAMO V
ŠOLI JIH NE BOMO
OBRAVNAVALI.

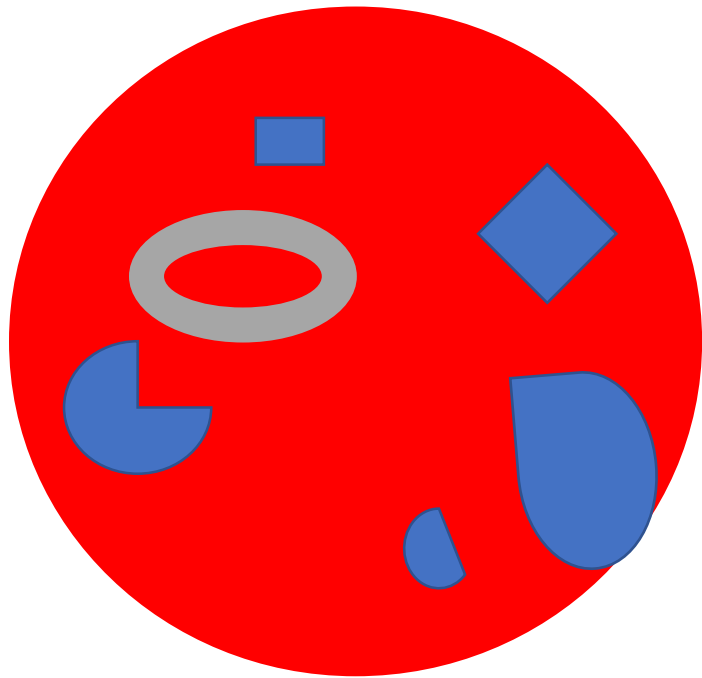
Samostalniški zaimki tipa kdo — kaj

Samostalniških zaimkov tipa *kdo — kaj* je več vrst:

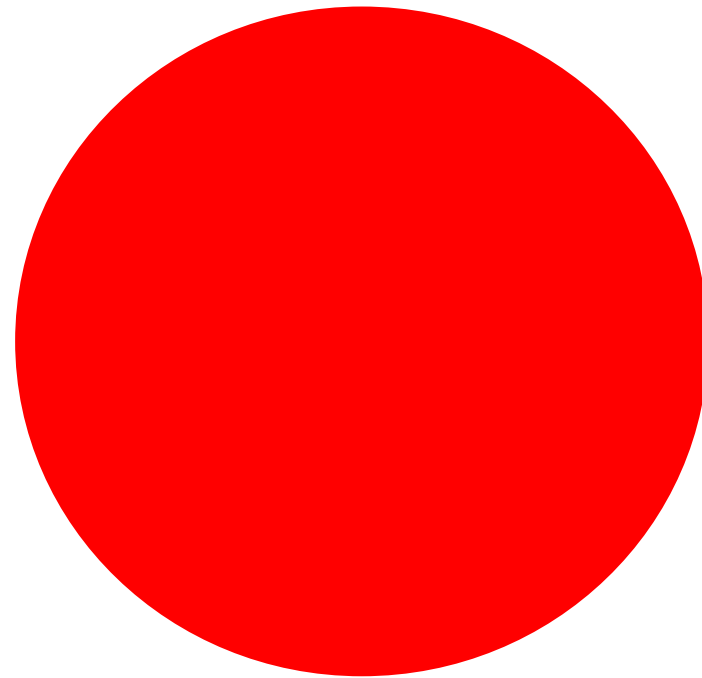
Vrste zaimkov	Za človeka	Za drugo
1. Vprašalni	kdó	káj
2. Oziralni	kdór	kàr
3. Oziralni poljubnostni	kdór kóli	kàr kóli
4. Nedoločni	nékdo	nékaj
5. Poljubnostni	kdò	kàj
6. Nikalni	nihčè	nìč
7. Celostni	vsakdo	vsè
8. Mnogostni	màrsikdò	màrsikàj

Razlika med
poenostavljanjem s
črtanjem

... in poenostavljanjem
z upoštevanjem celote

ZATO

TUJI JEZIKI

Oblikoslovno-pomenoslovna delitev	Skladenjska delitev
samostalnik	samostalniška beseda: - samostalnik - posamostaljeni pridevniki - samostalniški zaimki
pridevnik	pridevniška beseda: - pridevnik - pridevniški zaimki - števnik - deležnik
zaimki	/
števniki	/
glagol	glagol
prislov	prislov
členek	členek
predlog	predlog
veznik	vezniška beseda: - vezniki - ozišalni in vprašalni zaimki - členki
medmet	medmet
	lovedkovnik

SLOVENŠČINA

Nova šolska slovnica

TUJI JEZIKI =
SLOVENŠČINA

Oblikoslovno- pomenoslovna delitev

Pregibne besedne vrste	Nepregibne besedne vrste
samostalnik (substantiv)	prislòv (adverb)
pridevnik (adjektiv)	predlog (prepozicija)
števnik (numeral)	veznik (konjunkcija)
glagol (verbum)	členek (partikula)
zaimék (pronomen)	medmet (interjekcija)

Nova šolska slovnica

Takšna delitev besednih vrst omogoča poenostavitve, ki ne puščajo nedorečenih mest.

Oblikoslovno-pomenoslovna delitev	Skladenjska delitev
Zaimek je pregibna beseda, ki v stavku nadomešča samostalnik ali pridevnik.	Zaimek je nepolnopomenska beseda, ki jo uporabljamo namesto polnopomenskih samostalnikov, pridevnikov, števnikov in prislovov.
Poznamo samostalniške in pridevniške zaimke .	Poznamo samostalniške , pridevniške in prislovne zaimke.

NI NAM TREBA VEČ GOVORITI O PRISLOVNIH ZAIMKIH, KER SO TO PRISLOVI.

ZATO “POENOSTAVITVE”

Vrstni zaimki

1. Vprašalni	katéri -a -o
2. Oziralni	katéri -a -o ki
3. Ozir. poljub.	katéri kóli
4. Nedoločni	néki -a -o
5. Poljubnostni	katéri -a -o
6. Nikalni	nobèn -êna -o
7. Celostni	vsák -a -o
8. Mnogostni	màrsikatéri -a
9. Istostni	ísti -a -o
10. Drugostni	drug -a -o
11. Kazalni	tá, tísti, óni

“POENOSTAVITEV”:

TO SO ŠE VEDNO
ZAIMKI, SAMO V
ŠOLI JIH NE BOMO
OBRAVNAVALI.

Samostalniški zaimki tipa kdo — kaj

Samostalniških zaimkov tipa *kdo — kaj* je več vrst:

Vrste zaimkov	Za človeka	Za drugo
1. Vprašalni	kdó	káj
2. Oziralni	kdór	kàr
3. Oziralni poljubnostni	kdór kóli	kàr kóli
4. Nedoločni	nékdo	nékaj
5. Poljubnostni	kdò	kàj
6. Nikalni	nihčè	nìč
7. Celostni	vsakdo	vsè
8. Mnogostni	màrsikdò	màrsikàj

Nova šolska slovnica

Takšna delitev besednih vrst omogoča poenostavitve, ki ne puščajo nedorečenih mest in hkrati preprosto kombinacijo znanja slovenščine in znanja tujih jezikov.

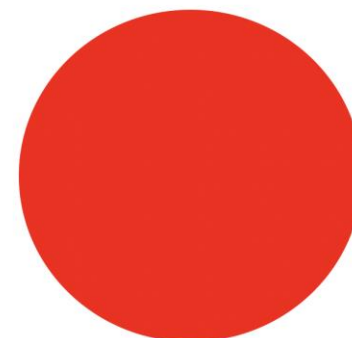
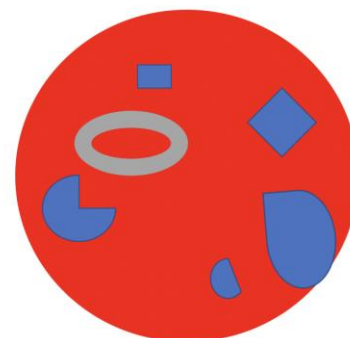
ZAJETI SO **VSI** ZAIMKI.

	Samostalniški	Pridevniški
osebni (oseb.)	jaz, ti, on midva, vidva, onadva mi, vi, oni	
povratno osebni	sebe, se	
svojilni (svoj.)		moj, tvoj, njegov, njen najin, vajin, njun naš, vaš, njihov
povratno svojilni		svoj
kazalni (kaz.)		ta, tisti, oni tak, takšen tolik, tolikšen
vprašalni (vpraš.)	kdo, kaj	kakšen, kateri, čigav kolik, kolikšen
oziralni (ozir.)	kdor, kar	ki, kateri, čigar kakršen, kolikršen
nedoločni (nedol.)	kdo, nekdo, nihče marsikdo, vsakdo kaj, nekaj, nič marsikaj, vse nobeden	(ne)kateri, malokateri, marsikateri (ne)kak, malokak, marsikak (ne)kakšen, marsikakšen ves, vsak, neki, noben vsakršen, nikakršen drug, oba

Nova šolska slovnica

Razlika med
poenostavljanjem s
črtanjem

... in poenostavljanjem
z upoštevanjem celote

Enak način “poenostavljanja”
v učbenikih so doživljali:

- števnik
- povedkovnik
- vezniki

Primer:

Povedkovnik je skladenjska vloga **samostalnikov, pridevnikov** in **prislovov**. Lahko ga omenimo kot posebnost pri obravnavi povedkovega določila, ko obravnavamo skladnjo.

Povedkovnik je besedna vrsta, enakovredna samostalniški besedi, pridevniški besedi, prislovu, glagolu, vezniški besedi, medmetu in členku. Te besedne vrste ne obravnavamo v šoli, saj je njeno razpoznavanje zelo zapleteno.

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- klasična delitev besednih vrst, kakor jo že zdaj spoznajo učenci in dijaki pri pouku tujih jezikov
- poenostavitev in poenotenje obravnave skladnje (npr. pomensko : formalno; „obuditev“ relativnih odvisnikov in odvisnih vprašalnih stavkov – kar je oboje pomembna snov tujih jezikov; kaj je deležnik)
- večje povezovanje slovenščine in znanja tujih jezikov pri pouku slovenščine

Nova šolska slovnica

Takšna delitev besednih vrst omogoča poenostavitve, ki ne puščajo nedorečenih mest.

Števnik je **besedna vrsta**, ki lahko nastopa v besedni zvezi kot pridevnik ali kot samostalnik.

Prilastke in jedro besedne zveze določamo **kot pri samostalniki in pridevniki**.

lep avto
en avto

množica avtov
pet avtov
več avtov

liter mleka
kozarec vode

Števnik je **pridevniška beseda**.
Pridevniška vrsta je vedno prilastek.

Prilastke in jedro besedne zveze zato določamo **pomensko (interpretativno)**, v šoli se moramo posebne primere naučiti kar na pamet.

lep avto
en avto

množica avtov
pet avtov
več avtov

Zato tudi:
liter mleka
kozarec vode

___ jedro
..... prilastek

NI SE NAM TREBA VEČ
UKVARJATI Z ZAPLETENIM
DOLOČANJEM JEDRA IN
PRILASTKA GLEDE NA POMEN. NI
MEJNIH PRIMEROV.

V UČBENIKIH PRIMERI CELO V
NESKLADJU S SLOVNICO JOŽETA
TOPORIŠIČA!

Praktični primer: jedro in prilastek

Do konca 11. stoletja

////////////////////
.....

To pomeni
“preveč
slovnice”:

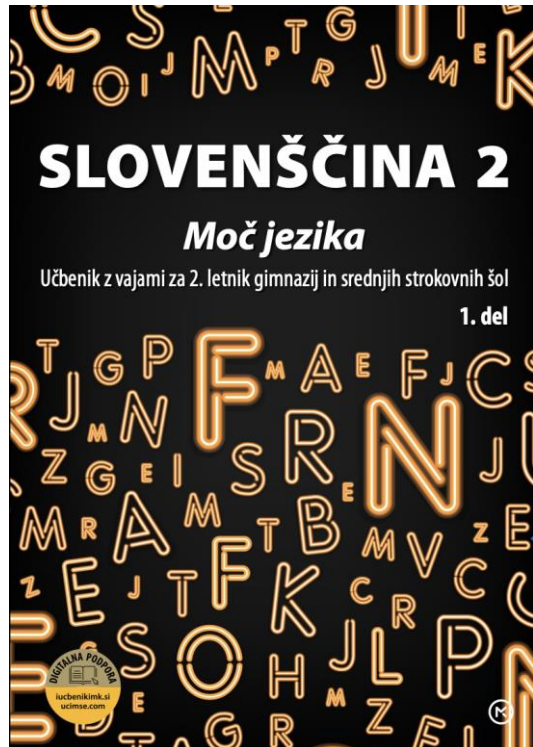
NOVA ŠOLSKA SLOVNICA ZAHTEVA RAZMISLEK:
do koga ali kaj? *do konca*; do konca česa? *stoletja*.

DOSLEJ PREVLADUJOČA SLOVNICA ZAHTEVA RAZMISLEK:

Ali je v primeru *konec stoletja* konec merski izraz? Ali merimo dele stoletja in poudarjamo podatek, da gre za *stoletje*?

Če je konec merski izraz, potem je jedro stoletja in prilastek *konec*.
Ali pa morda ne merimo in govorimo o enem samem stoletju, kjer poudarjamo, da gre enkrat za konec, enkrat za sredo, enkrat za začetek. Potem bi bil jedro konec in prilastek *začetek*.

Teoretična osnova: slovenščina = tuji jeziki

FRANČEK

Kje je kaj v slovnici?

JEZIKOVNE
ZVRSTI

Družbene zvrsti
Besedilne vrste

GLAS
Glasovi
Naglas

BESEDA
Zlog
Tvorba besed
(besedotvorje)
Odnosi med
besedami
(besedoslovje)
Oblikoslovje

STAVEK
Besedna zveza
Skladnja
stavka
Skladnja
povedi

PRAVOPIS
Velika in mala
začetnica
Ločila
Deljenje besed
Premi govor

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- klasična delitev besednih vrst, kakor jo že zdaj spoznajo učenci in dijaki pri pouku tujih jezikov
- poenostavitev in poenotenje obravnave skladnje (npr. pomensko : formalno; „obuditev“ relativnih odvisnikov in odvisnih vprašalnih stavkov – kar je oboje pomembna snov tujih jezikov; kaj je deležnik)
- večje povezovanje slovenščine in znanja tujih jezikov pri pouku slovenščine

Bere knjigo. Knjiga je zanimiva. / Bere knjigo, ki je zanimiva. / Bere zanimivo knjigo.

She is reading a book. The book is interesting. She is reading an interesting book.

Sie liest ein Buch. Das Buch ist interessant. Sie liest ein interessantes Buch.

Elle lit un livre. Le livre est intéressant. Elle lit un livre intéressant.

Angleščina nima sklanjatev, zato se nam morda zdi, da se je tega jezika lažje naučiti. A to ne drži, lažji je le začetek. Če se pri učenju angleščine izognemo sklanjatvam, pa se moramo naučiti vrste skladenjskih posebnosti, s katerimi v angleščini povemo to, kar v slovenščini storimo s skloni.

(Slovnica na kvadrat, str. 47)

ZANIMIVOST

Nemščina in slovenščina imata štiri enake sklone (Nominativ – im., Genitiv – rod., Dativ – daj., Akkuzativ – tož.), slovenščina ima še mestnik in orodnik; angleščina in francoščina pa sklonov nimata.

Nemščina, angleščina in francoščina imajo nedoločni in določni člen (*ein, der; a/an, the; un, le*), slovenščina člena nima, ima pa določno in nedoločno obliko lastnostnega pridevnika (*zelen – zeleni*).

Nemščina, angleščina in francoščina imajo številne oblike za izražanje glagolskega časa, v slovenščini danes uporabljamo tri – sedanjik, preteklik, prihodnjik.

Vsi štirje jeziki poznajo naklonske glagole, a je njihova raba zelo različna, v slovenščini redkejša kot v ostalih dveh jezikih: *Dobro znam plavati. I can swim very well. Ich kann sehr gut schwimmen. Je sais bien nager.*

Preberite besedilo – izjemoma v angleščini.

'TO KNOW GRAMMAR' OR 'TO KNOW ABOUT GRAMMAR'

Fluent native speakers of English quite often say that they 'don't know' any grammar, or that foreigners speak English better than they do. One way of making sense of such comments, which at first seem nonsensical, is to distinguish between 'knowing grammar' and 'knowing about grammar'.

If you have reached this point on the page and understood what you have read, you must 'know' English grammar. You may not agree with what I say, or like the way I say it, but you are certainly able to construe what it is I have said. Knowing grammar, in this sense, is a facility which developed with little conscious effort when we were young children. As adults, we learn to put words together in the right order, and add the right endings. Moreover, we have the ability to recognize certain types of error, and know how to correct them. If sentence the am writing I now contains major errors, you are likely to immediately notice them. However, to be able to diagnose the problems with such a sentence, you must 'know English grammar' (at least, to that extent).

All of this is an unconscious process. By contrast, 'knowing about' English grammar is a conscious, reflective process. It means being able to talk about what it is we are able to do when we construct sentences – to describe what the rules are, and what happens when they fail to apply. It is not difficult to point to the errors in the previous paragraph; but it is difficult to describe precisely what they are, and to state the rules which have been broken. If you are able to do this (using such terms as 'word order', 'noun' and 'definite article'), then you 'know about English grammar' (at least, to that extent).

(Vir: <https://issuu.com/znanstvenazalozbaff/docs/english/7>)

Razmislimo o besedilu

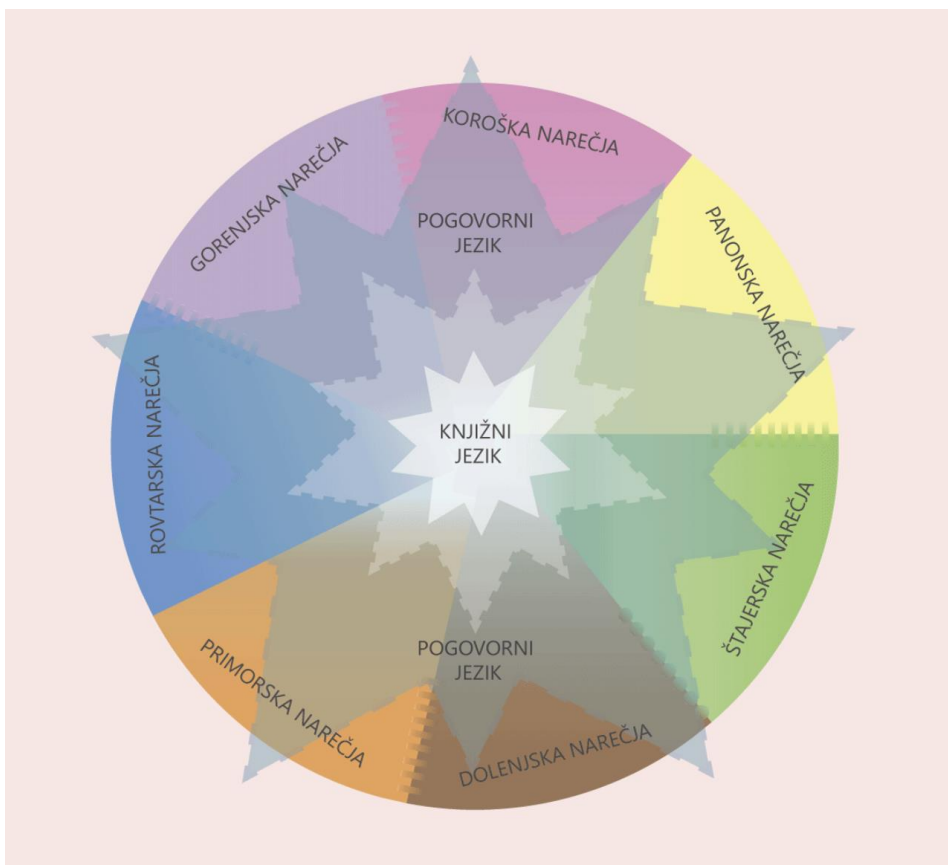
1. Kako ste razumeli naslov? Kako bi ga prevedli?
2. Zakaj naravni govorci angleščine pogosto menijo, da tujci angleščino obvladajo bolje od njih? Menite, da velja to tudi za naravne govorce slovenščine?
3. Kako pisec razloži razliko med 'to know grammar' in 'to know about grammar'?
4. Kaj menite, zakaj je potrebno učenje slovnice?

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- poenotenje medpovedne skladnje s skladnjo povedi
- poenotenje jezikoslovne terminologije
- poudarek na pouku slovenščine kot predmetu, ki podaja znanja o zgradbi jezikov nasploh – torej univerzalna znanja
- jasnejše ločevanje osnovnega in dodatnega znanja

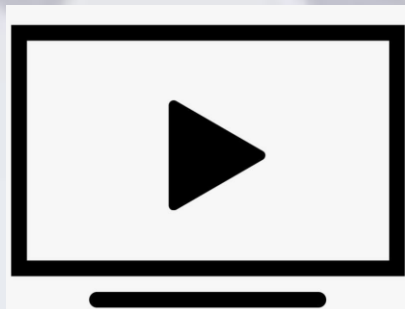
Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- vpeljava nove zvrstnosti slovenskega jezika in s tem boljše razumevanje, kako danes funkcionira knjižni jezik

PRED
DESETLETJEM,
DVEMA

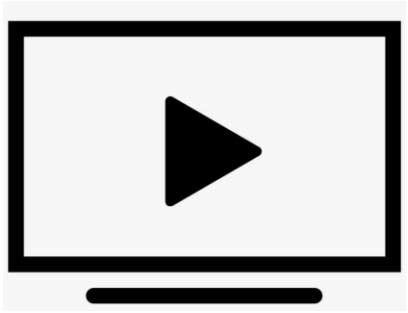

KNJIŽNI
JEZIK

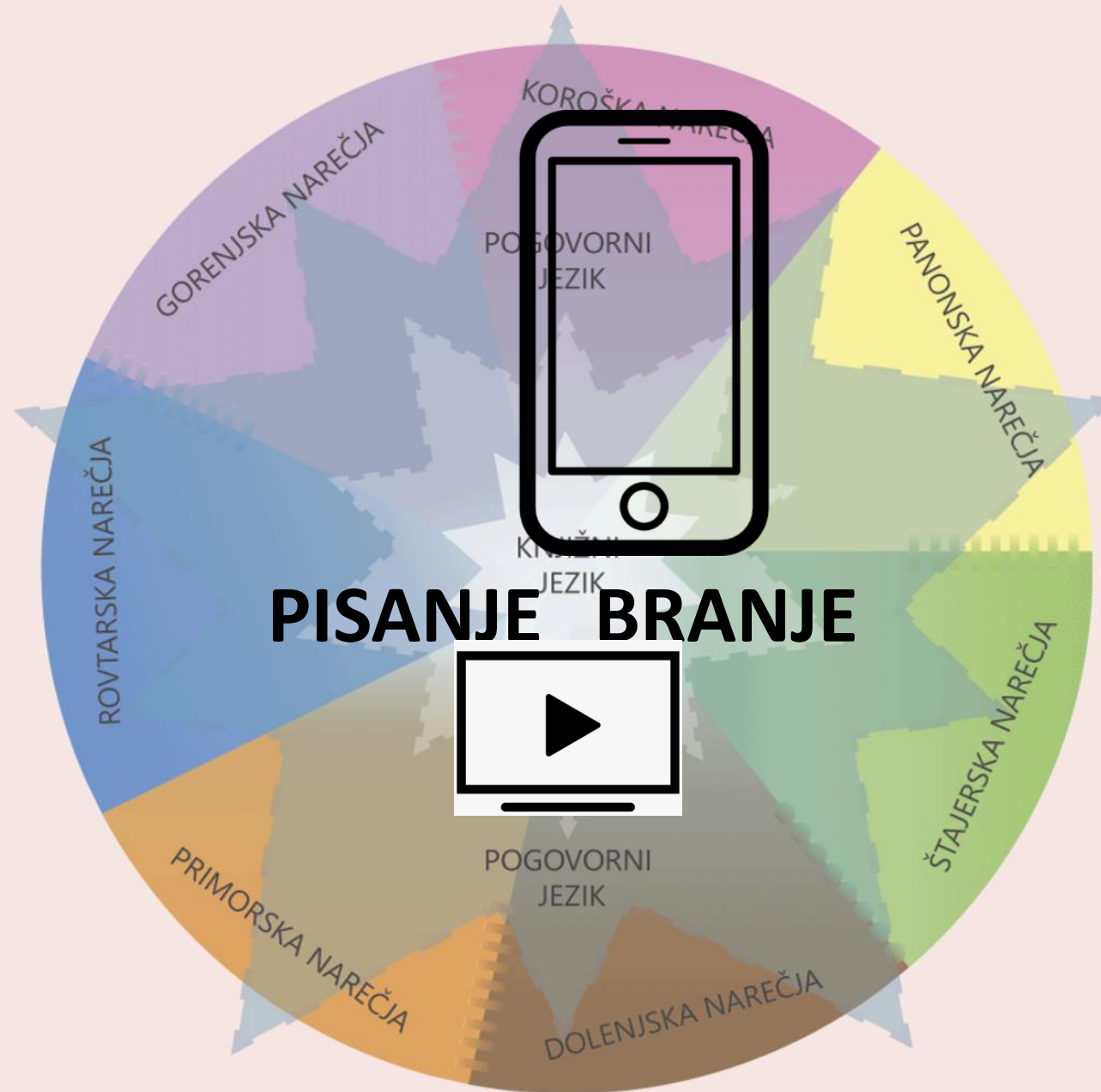
PISANJE **BRANJE**

angleščina

BRANJE

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- praktično usmerjena obravnava besedilnih vrst s poudarkom na komunikaciji v elektronski dobi
- pogosta domača branja besedil (umetnostnih, pa tudi člankov, revij)
- digitalna zmožnost v slovenščini 2.0: ne več zgolj uporaba spleta in spletnih orodij pri pouku, ampak razumevanje delovanja sodobne digitalne tehnologije na področju jezikov
  - osnove programskega jezika xml v jezikoslovju
  - oris sodobnih jezikovnih tehnologij (prevajalniki sintetizatorji in razpoznavalniki govora, omejitve takšnih tehnologij, globoke nevronske mreže in jezikovne tehnologije)

Približno 3.570.000.000 rez. (0,38 sek.)

Slovenščina

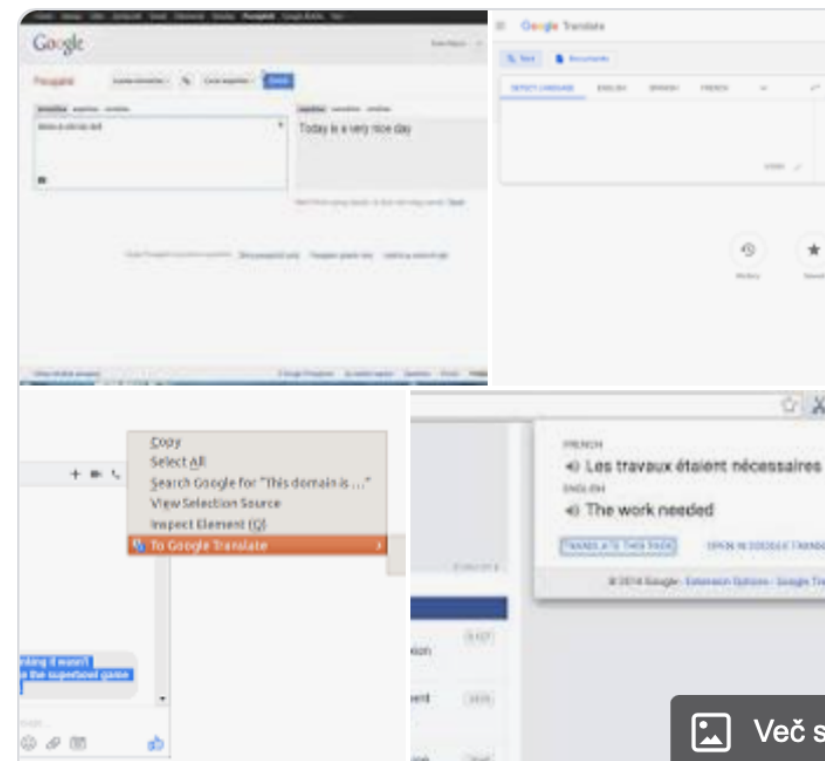

Angleščina

Prevajalnik
odpove, ko
dežuje kot iz
škafa ali ko si
zvijamo jezik.
Zaradi težkih
besed. Ne
odpove pa, če si
zvijamo jezik ob
besedah.

The translator fails
when it rains like out
of a cupboard or
when we roll our
tongues. Because of
the hard words. But it
doesn't give up if we
twist our tongues.

Google Prevajalnik

Google Prevajalnik je brezplačni spletni prevajalnik, k
je na voljo od leta 2007. Z njim se prevaja

Kaj lahko storimo pri pouku slovenščine:

- praktično usmerjena obravnava besedilnih vrst s poudarkom na komunikaciji v elektronski dobi
- pogosta domača branja besedil (umetnostnih, pa tudi člankov, revij)
- digitalna zmožnost v slovenščini 2.0: ne več zgolj uporaba spleta in spletnih orodij pri pouku, ampak razumevanje delovanja sodobne digitalne tehnologije na področju jezikov
  - osnove programskega jezika xml v jezikoslovju
  - oris sodobnih jezikovnih tehnologij (prevajalniki sintetizatorji in razpoznavalniki govora, omejitve takšnih tehnologij, globoke nevronske mreže in jezikovne tehnologije)
  - uporaba jezikovnih portalov

2.

KAJ LAHKO STORIMO NA
RAVNI VSEH PREDMETOV?

Kaj lahko storimo na ravni vseh predmetov:

- krepitev odgovornosti učiteljev vseh predmetov za ustrezno rabo (knjižnega) jezika in za dodatno izobraževanje učencev in dijakov za življenje v večjezični družbi
- sprememba poudarkov pri strokovnem izpitu iz slovenščine za učitelje
- sodelovanje med predmeti na ravni urjenja v posameznih besedilnih vrstah (referati, besedilne vrste, načela uspešnega nastopanja)
- zavest o pomenu posameznih predmetov za krepitev natančnosti v bralni pismenosti (npr. matematika) ali za bralno pismenost v različnih strokah, v različno zahtevnih besedilih ter za strokovno terminologijo

STROKOVNA TERMINOLOGIJA

X je Y (učenje jezika?)

Premica je ...

Polis je ...

Kontinent je ...

Mnogočlenarji so ...

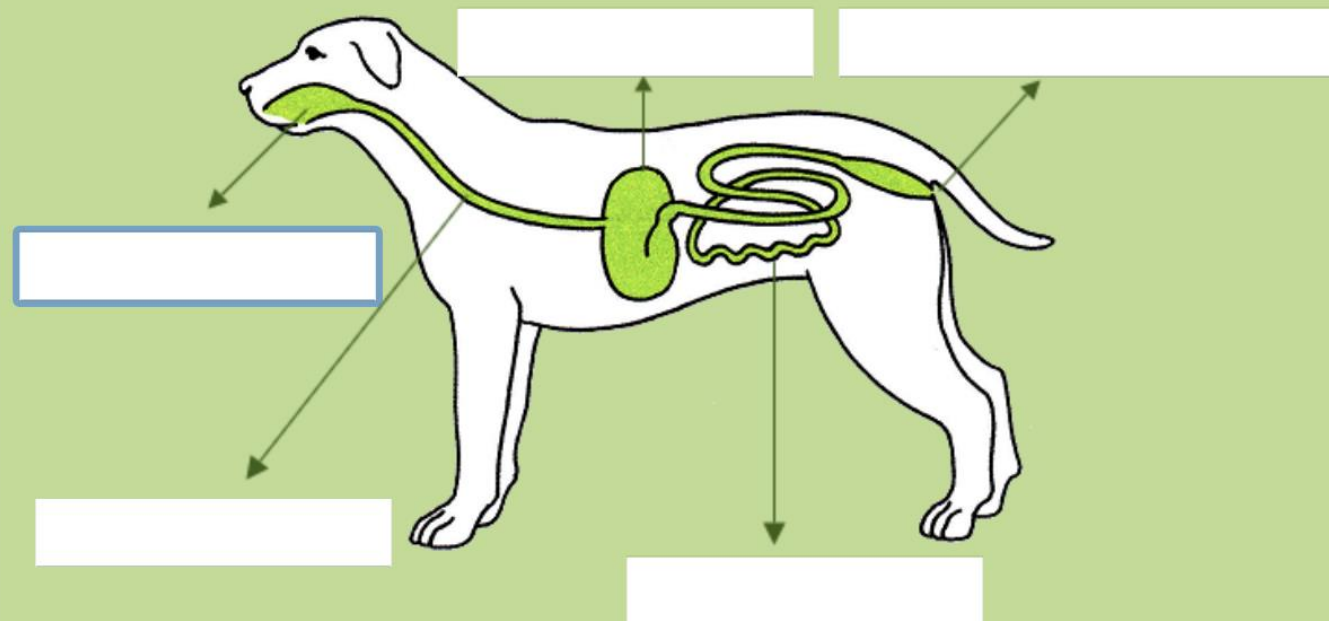
Veso v zgibi naredimo tako ...

Umetni materiali so ...

Etika je ...

PREBAVA, DIHANJE, IZLOČANJE IN PRENOS SNOVI PO TELESU

Na skici prebavit psa poimenuj posamezne organe. Uporabi besede: ŽELODEC, USTNA VOTLINA, ČREVO, POŽIRALNIK, ZADNJIČNA ODPRTINA.

<http://vedez.dzs.si/datoteke/NAR%207.R-dz-vzorec.pdf>

PRIMER

15. Na zbiralni akciji odpadkov so učenci zbirali tudi plastične zamaške. Ugotovili so, da so zbrali 30 kg zamaškov, kar je 10 % vseh odpadkov. Koliko odpadnega materiala so zbrali na akciji? Rešuj v zvezek.

Urša je želela kupiti jakno. V športni trgovini so cene tekstila znižali s 50€ za 18%. Na spletu je videla, da stane enaka jakna 40€. Katera izbira je bila cenejša? Utemelji odgovor z računom v zvezek.

6. Na banko je Matevž nesel 2000 evrov. Če jih veže za eno leto, dobi 3,3 % obresti. Koliko denarja bo imel Matevž po enem letu, ko bo vezal denar po danih pogojih? Matevž bo imel evrov.

PRIMER: velika začetnica kot stvar znanja geografije

Pomnimo

Pravopisna pravila mnogokrat zlasti pri veliki in mali začetnici razumemo narobe, saj jih dojemamo kot predvsem jezikovni problem. Pa to sploh ni res. Bistveno za pravilno pisanje je dobro **poznavanje vsebine**. Če ne vemo, o čem pišemo, nam poznavanje pravopisnih pravil prav nič ne pomaga. Poznati moramo **geografijo** (ali pišemo o kraju ali gori: *Kranjska Gora/Kranjska gora*; je [m]estni [l]og kraj ali del mesta), najrazličnejše **okoliščine** (je del poimenovanja že lastno ime ali samo natančnejša oznaka imena: *zeleni Jurij/Zeleni Jurij, dedek Mraz/Dedek Mraz*; ali je *Rdeča kapica* vzdevek ali pa je osebi ime *Rdeča* in ima priimek *Kapica*) ali celo **namen** pisca (smo s *filozofsko fakulteto* mislili poljubno filozofsko fakulteto ali *Filozofsko fakulteto Univerze v Mariboru*; smo govorili na splošno o *univerzi* ali pa o povsem določeni *Univerzi*; imamo v mislih *tajništvo gimnazije* ali *Tajništvo gimnazije*).

Zato je od vsega najslabše, če se posamične primere učimo na pamet, ne razumemo pa vzroka za pravopisne rešitve. Prav tako ni prav, kadar se pri pouku slovenščine »pretvarjamo«, da preverjamo pravopisno znanje, v resnici pa preverjamo znanje geografije, etnologije, zgodovine, književnosti in podobno.

PRIMER: kako se naučiti nogomet, kako ga spremljati, kako ga razumeti?

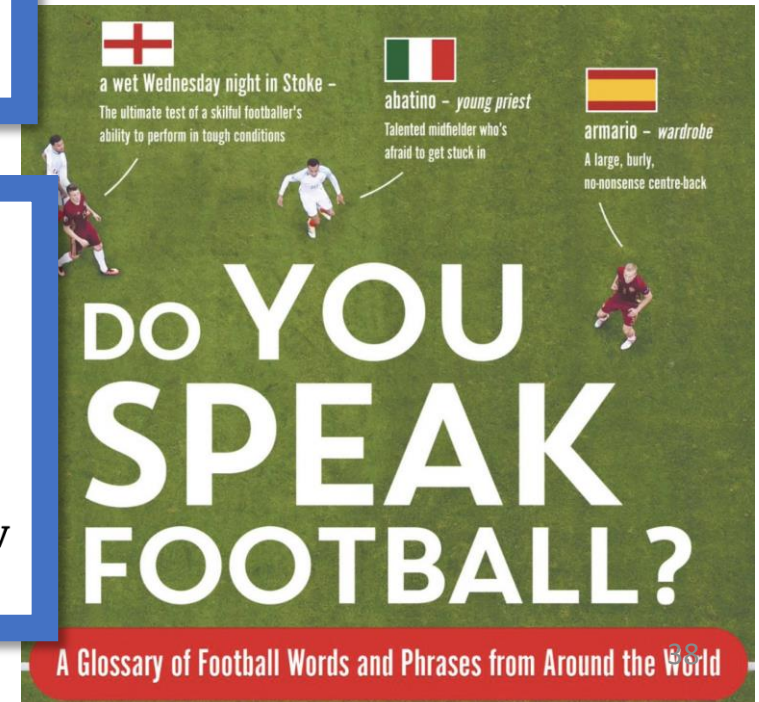
»Rumena podmornica« potopila Bayern, »beli balet« plesal po robu prepada

Nogometaši Villarreala so v povratni četrtfinalni tekmi lige prvakov v Münchnu iztržili neodločen izid 1:1, pirova zmaga Chelseaja v Madridu.

Hat-trick Lewandowskega v Kölnu za prvo zmago novega leta

Vodilna ekipa nemške bundeslige, Münchenski Bayern, je z odliko opravila z gostovanjem v Kölnu (0:4).

KRITERIJ

Ocena	Odstotki
Nezadostno (1)	0% - 44%
Zadostno (2)	45% - 64%
Dobro (3)	65% - 80%
Prav dobro (4)	81% - 90%
Odlično (5)	91% - 100%

Kot pravilni odgovori se upoštevajo samo odgovori napisani v slovenskem knjižnem jeziku. Posledica rabe kletvic ali drugih neprimernih izrazov namesto odgovorov je avtomatična ocena nezadostno.

Ime: ALBERT KOKKALINI - preverjeno: [redacted] Datum: 1. 11. 21

Pravilno prebrati besedilo in odgovoriti na vprašanja. Vsi odgovori morajo biti napisani v slovenskem knjižnem jeziku.

1. Kako se ti zdi besedilo? Napiši pod ali? (20 točk)

2. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

3. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

4. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

5. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

6. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

7. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

8. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

9. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

10. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

11. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

12. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

13. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

14. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

15. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

16. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

17. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

18. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

19. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

20. Kako se ti zdi besedilo? (20 točk)

BISTVENO:

DROBNI DODATKI = VELIK UČINEK

ZATO JE ZAVEST O CILJU IZREDNO POMEMBNA

Kaj lahko storimo na ravni vseh predmetov:

- povezovanje jezikovnih znanj s področja umetne inteligence (npr. strojni prevajalniki besedil) z vsakodnevnimi izzivi pouka nejezikovnih predmetov

Polis

From Wikipedia, the free encyclopedia

For other uses, see *Polis (disambiguation)*.

Polis (/ˈpɒlɪs/, US: /ˈpoʊlɪs/; Greek: πόλις, Ancient Greek pronunciation: [pólis]), plural **poleis** (/ˈpɒleɪz/, πόλεις, Ancient Greek pronunciation: [póleːs]), literally means "city" in Greek. In **Ancient Greece**, it originally referred to an administrative and religious city center, as distinct from the rest of the city.^[1] Later, it also came to mean the body of citizens under a city's jurisdiction. In modern historiography, the term is normally used to refer to the **ancient Greek city-states**, such as **Classical Athens** and its contemporaries, and thus is often translated as "city-state". The *poleis* were not like other primordial ancient city-states like **Tyre** or **Sidon**, which were ruled by a king or a small **oligarchy**; rather, they were political entities **ruled by their bodies of citizens**.

The Ancient Greek *poleis* developed during the **Archaic period** as the ancestor of the Ancient Greek city, state and citizenship and persisted (though with decreasing influence) well into **Roman** times, when the equivalent **Latin** word was *civitas*, also meaning "citizenhood", while *municipium* in Latin meant a non-sovereign town or city. The term changed with the development of the governance centre in the city to mean "state" (which included the city's surrounding villages). Finally, with the emergence of a notion of citizenship among landowners, it came to describe the entire body of citizens under the city's jurisdiction. The body of citizens came to be the most important meaning of the term *polis* in ancient Greece.

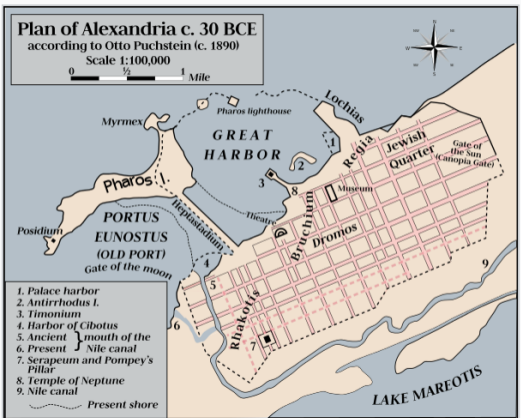
The Ancient Greek term that specifically meant the totality of *urban* buildings and spaces is *asty* (ἄστυ). The Ancient Greek *poleis* consisted of an *asty* built on an **acropolis** or harbour and controlling surrounding territories of land (χώρα *khôra*). The traditional view of archaeologists—that the appearance of **urbanisation** at excavation sites could be read as a sufficient index for the development of a *polis*—was criticised by French historian François Polignac in 1984^{[2][a]} and has not been taken for granted in recent decades: the *polis* of **Sparta**, for example, was established in a network of villages. The Ancient Greeks did not always refer to **Athens**, **Sparta**, **Thebes**, and other *poleis* as such; they often spoke instead of the Athenians, **Lacedaemonians**, Thebans and so on.

Contents [hide]

- 1 The *polis* in Ancient Greek philosophy
- 2 Archaic and classical *poleis*
- 3 Polis during Hellenistic and Roman times
- 4 Derived words

Acropolis of Athens, a noted *polis* of classical Greece

Ancient **Alexandria** in c. 20 BC, a *polis* of Hellenistic Egypt

Polis

Iz Wikipedije, proste enciklopedije

*Za druge namene glejte **Polis** (razen dvournosti) .*

Polis (/ˈpɒlɪs/, ZDA :/ˈpoʊlɪs/; grško : πόλις, starogrška izgovorjava: [pólis]), množina **poleis** (/ˈpɒleɪz/, , ς Grška izgovorjava: [póleːs]), v grščini dobesedno pomeni »**mesto**«. V **stari Grčiji**, se je prvotno nanašalo na upravno in versko mestno središče, ki se razlikuje od preostalega mesta.^[1] Pozneje je začelo pomeniti tudi telo državljanov pod mestno jurisdikcijo. V sodobnem zgodovinopisju se izraz običajno uporablja za označevanje **starogrških mestnih držav**, kot so **klasične Atene** in njihovi sodobniki, zato se pogosto prevaja kot "**mesto-država**". Polei *niso* bili podobni drugim prastarim mestnim državam, kot sta **Tir** ali **Sidon**, ki jim je vladal kralj ali majhna **oligarhija**; prej so bili politični subjekti, ki so jim **vladali njihovi organi državljanov**.

Starogrški *poleis* se je razvil v **arhaičnem obdobju** kot prednik starogrškega mesta, države in državljanstva in je vztrajal (čeprav z upadajočim vplivom) vse do **rimskih** časov, ko je bila enakovredna **latinska** beseda *civitas*, kar pomeni tudi "državljanstvo", medtem ko *municipium* v latinščini pomenilo nesuvereno mesto ali mesto. Izraz se je z razvojem središča upravljanja v mestu spremenil in pomenil "država" (ki je vključeval okoliške vasi mesta). Končno, s pojavom pojma državljanstva med posestniki, je začela opisovati celotno telo meščanov pod mestno jurisdikcijo. Telo državljanov je postalo najpomembnejši pomen izraza *polis* v stari Grčiji.

Starogrški izraz, ki je konkretno pomenil celoto *mestnih* zgradb in prostorov, je *asty* (ἄστυ). Starogrški *poleis* je bil sestavljen iz *asti*, zgrajene na **akropoli** ali pristanišču in je nadzorovala okoliška ozemlja (χώρα *khôra*). Francoski zgodovinar François Polignac leta 1984 [2] [a] je kritiziral francoski zgodovinar François Polignac, ki je leta 1984 [2] [a] kritiziral tradicionalno stališče arheologov – da je pojav **urbanizacije** na izkopavanjih mogoče brati kot zadosten kazalnik za razvoj *polisa* in ni bilo samoumevno. v zadnjih desetletjih: *polis***Šparta** je bila na primer ustanovljena v mreži vasi. Stari Grki niso vedno omenjali **Atene**, Šparte, **Tebe** in druge *polise* kot take; pogosto so govorili namesto Atencev, **Lakedemoncev**, Tebancev in tako naprej.

Vsebina [hide]

- Polis* v starogrški filozofiji
- Arhaični in klasični *polisi*
- Polis v helenističnih in rimskih časih
- Izpeljane besede
  - 4.1 imena

Atenska akropola , znamenita *polis* klasične Grčije

Stara **Aleksandrija** v c. 20 pr.n.št., *polis* helenističnega Egipta

The Ancient Greek term that specifically meant the totality of *urban* buildings and spaces is *asty* (ἄστυ). The Ancient Greek *poleis* consisted of an *asty* built on an *acropolis* or harbour and controlling surrounding territories of land (χώρα *khôra*). The traditional view of archaeologists—that the appearance of *urbanisation* at excavation sites could be read as a sufficient index for the development of a *polis*—was criticised by French historian François Polignac in 1984^{[2][a]} and has not been taken for granted in recent decades: the *polis* of *Sparta*, for example, was established in a network of villages. The Ancient Greeks did not always refer to *Athens*, *Sparta*, *Thebes*, and other *poleis* as such; they often spoke instead of the Athenians, *Lacedaemonians*, Thebans and so on.

Starogrški izraz, ki je konkretno pomenil celoto *mestnih* zgradb in prostorov, je *asty* (ἄστυ). Starogrški *poleis* je bil sestavljen iz *asti*, zgrajene na *akropoli* ali pristanišču in je nadzorovala okoliška ozemlja (χώρα *khôra*). Francoski zgodovinar François Polignac leta 1984 [2] [a] je kritiziral francoski zgodovinar François Polignac, ki je leta 1984 [2] [a] kritiziral tradicionalno stališče arheologov – da je pojav *urbanizacije* na izkopavanjih mogoče brati kot zadosten kazalnik za razvoj *polisa* in ni bilo samoumevno. v zadnjih desetletjih: *polis* *Šparta* je bila na primer ustanovljena v mreži vasi. Stari Grki niso vedno omenjali *Atene*, *Šparte*, *Tebe* in druge *polise* kot take; pogosto so govorili namesto *Atencev*, *Lakedemoncev*, *Tebancev* in tako naprej.

3.

OPREMLJENOST (HITER
PREGLED)

Fran.si

Jezikovna svetovalnica

FRANČEK

Terminologišče

Fran.si

FRANČEK

SPLOŠNO

Terminologišče

STROKOVNO

40 slovarjev, atlas, zbirke

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
 Vahljova 2a | SI-1000 Ljubljana | Slovenija
 Tel: +386 (0)1 4787 1000 | E: info@ijs.si

Portal BOS - Slovenske in besedilne zbirke
 Slovar slovenskega knjižnega jezika (1970-1991)
 Slovar novejšega besedja slovenskega jezika
 Slovenski pravopis 2001
 Pletersnikov Slovensko-nemški slovar

Nova beseda   Besede slovenskega jezika

Terminološki slovar	Urbanistični terminološki slovar	Urbanistični terminološki slovar
Terminološki slovar uporabne umetnosti	Terminološki slovar avtomatike	Terminološki slovar avtomatike
Terminološki slovar uporabne umetnosti	Terminološki slovar avtomatike	Terminološki slovar avtomatike
Terminološki slovar uporabne umetnosti	Terminološki slovar avtomatike	Terminološki slovar avtomatike

PRIKLIČI VEČ +

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

[Splošni](#)

[Etimološki](#)

[Zgodovinski](#)

[Terminološki](#)

[Narečni](#)

[Svetovanje](#)

[Zbirke](#)

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Splošni

Etimološki

Zgodovinski

Terminološki

Narečni

Svetovanje

Zbirke

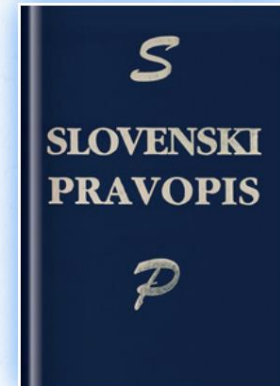
Slovar slovenskega
knjižnega jezika²

eSSKJ – Slovar
slovenskega knjižnega
jezika

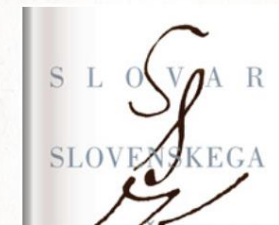
Sinonimni slovar
slovenskega jezika

Slovenski pravopis

ePravopis – Slovenski
pravopis

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

[Splošni](#)

[Etimološki](#)

[Zgodovinski](#)

[Terminološki](#)

[Narečni](#)

[Svetovanje](#)

[Zbirke](#)

Slovenski etimološki
slovar³

NESSJ – Novi
etimološki slovar
slovenskega jezika

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

Splošni

Etimološki

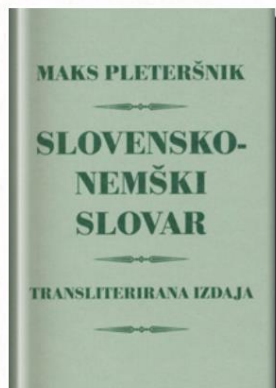
Zgodovinski

Terminološki

Narečni

Svetovanje

Zbirke

Maks Pleteršnik:
Slovensko-nemški
slovar

Slovar stare knjižne
prekmurščine

Slovar Pohlinovega
jezika

Matija Kastelec in
Gregor Vorenc:
Slovensko-latinski slovar

Slovar jezika Janeza
Svetokriškega

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

Splošni

Etimološki

Zgodovinski

Terminološki

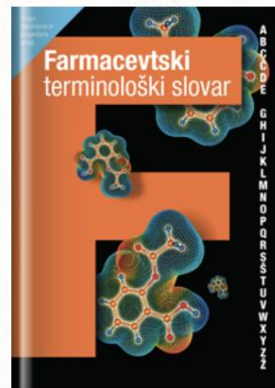
Narečni

Svetovanje

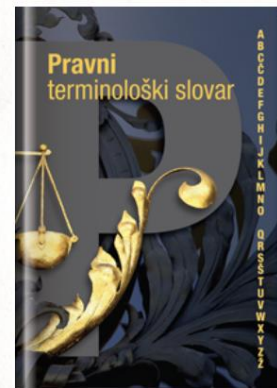
Zbirke

Terminološki slovar
betonskih konstrukcij

Farmaceutski
terminološki slovar

Pravni terminološki
slovar

Terminološki slovar
avtomatike

Urbanistični terminološki
slovar

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

Splošni

Etimološki

Zgodovinski

Terminološki

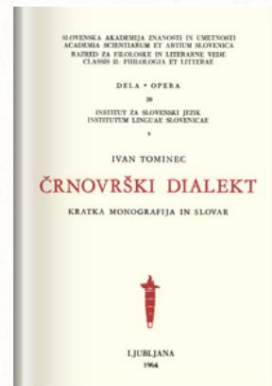
Narečni

Svetovanje

Zbirke

Slovenski lingvistični
atlas

Črnovrški dialekt

Slovar govorov
Zadrebke doline

Slovar bovškega govora

Kostelski slovar

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

[Splošni](#)

[Etimološki](#)

[Zgodovinski](#)

[Terminološki](#)

[Narečni](#)

[Svetovanje](#)

[Zbirke](#)

**Jezikovna
svetovalnica**

[Jezikovna svetovalnica](#)

**Terminološka
svetovalnica**

[Terminološka svetovalnica](#)

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

epidemija

- epidemija
- epidemičen
- epidemiolog
- epidemiologija
- epidemiološki

[naloški](#) [Zgodovinski](#) [Terminološki](#) [Narečni](#) [Svetovanje](#) [Zbirke](#)

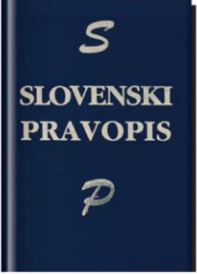
Slovar slovenskega knjižnega jezika²

eSSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika

Sinonimni slovar slovenskega jezika

Slovenski pravopis

//sproti //slovar //slovenskega jezika

Slovar slovenskih

Matej Meterc Slovar pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov

Slovenska vezljivost

Fran

Napredno iskanje

Izberi slovarje

- ☐ Splošni
- ☒ SSKJ²
- ☒ eSSKJ
- ☒ Sinonimni
- ☒ Pravopis
- ☒ ePravopis
- ☐ Sprotni
- ☐ Frazemi
- ☒ Vezljivostni G
- ☒ Vezljivostni NG
- ☒ Vezljivost
- ☒ SSKJ
- ☒ SNB
- ☐ Etimološki
- ☐ Zgodovinski
- ☐ Terminološki
- ☐ Narečni
- ☐ Svetovanje

Vse

Iztočnica

Vse razen iztočnice

Oznaka, krajšava, kvalifikator

Zaglavje

Razlaga

Zgled

Podiztočnica, povezana iztočnica

Terminološko in frazeološko gnezdo

Tujejezični ustreznik

- ☐ Omogoči iskanje posebnih znakov ⓘ
- ☐ Razlikuj med iskanjem velikih in malih črk

Najdi

Zadetki iskanja

epidemija -e ž (f)SSKJ²

nenaden izbruh in hitro širjenje kake nalezljive bolezni: epidemija izbruhne; virus influence povzroča hude epidemije; epidemija črnih koz, tifusa je zahtevala veliko smrtnih žrtev; pren. atomsko epidemijo bo težko zaježiti; epidemija huliganstva

epidemija -e ž, poj. (f) ~ gripe; nevarnost hudih epidemij [nalezljivih bolezni]; poud. ~ požarov [možična pojavitev]

Pravopis **epidemija** -e ž

Celotno geslo

Sinonimni

nenadni izbruh in hitro širjenje kake nalezljive bolezni

epidemija -e ž

Celotno geslo

Etimološki

epidemija, f. med ljudstvom začasno razširjajoča se ali razširjena bolezen, die Epidemie, DZ., nk.

Pleteršnik **epidemija** -e žGeografija **Kako je prav: »epidemija koronavirusa« ali »epidemija koronavirusne bolezni«?**Jezikovna

Zanima me ali je bolj ustrezno govoriti o epidemiji koronavirusne bolezni ali epidemiji koronavirusa in če je oboje lahko ustrezno v ustreznem kontekstu.

korónaepidemija, koróna epidemija samostalnik ženskega spola

Celotno geslo

Sprotni

epidemija bolezni, ki jo povzroča koronavirus SARS-CoV-2

Število zadetkov: 8

Vse na Franu

9

97

Slovarji

SSKJ ²	1	27
eSSKJ	0	6
Sinonimni	1	3
Pravopis	1	7
ePravopis	0	6
Sprotni	1	3
Frazeološki ▾	0	1
Vezljivostni ▾	0	3
Etimološki ▾	1	8
Zgodovinski ▾	1	1
Terminološki ▾	1	1
Narečni ▾	0	0
Arhiv ▾	1	26

Svetovalnica

Jezikovna	1	3
Oddajte vprašanje		
Terminološka	0	2
Oddajte vprašanje		

Portali, korpusi

Franček

Terminološka

Zadetki iskanja

Kijev Kijeva *samostalnik moškega spola; zemljepisno ime*

Celotno geslo

ePravopis

Kijev -a m, zem. i. (ī) [glavno mesto Ukrajine]: v ~u

kijevski -a -o (ī)

Kijevčan -a m, preb. i. (ī)

Kijevčanka -e ž, preb. i. (ī)

Pravopis

Kijev in Kijiv, Lvov in Lviv

Jezikovna

Po zgledu britanskega medijskega servisa BBC se tudi v poročilih slovenskih radijskih in televizijskih postaj (mestoma, odvisno od novinarja do novinarja) poleg zemljepisnih imen **Kijev** in **Lvov**, poslovenjenih iz ruščine, pojavljata tudi ukrajinski obliki **Kijiv** in **Lviv**. Pri britanskem mediju gre za izraz solidarnosti z Ukrajino. Sta zgornja zapisa (in njima enaki izgovorjavi) uglaseni tudi s prečrkovanjem iz ciriličnih pisav v slovenščino?

Število zadetkov: 3

Vse na Franu

3

6

Slovarji

SSKJ²	0	0
eSSKJ	0	0
Sinonimni	0	0
Pravopis	1	1
ePravopis	1	1
Sprotni	0	0
Frazeološki ▾	0	0
Vezljivostni ▾	0	0
Etimološki ▾	0	0
Zgodovinski ▾	0	1
Terminološki ▾	0	0
Narečni ▾	0	0
Arhiv ▾	0	0

Svetovalnica

Jezikovna	1	3
Oddajte vprašanje		
Terminološka	0	0
Oddajte vprašanje		

Portali, korpusi

Franček

Terminološka

Kijev in Kijiv, Lvov in Lviv

ukrajinska imena **PRAVOPIS** **UKRAJINSKA IMENA** **PODOMAČEVANJE** **PREČRKOVANJE** **KIJIV** **LVIV** **KIJEV** **LVOV**

Po zgledu britanskega medijskega servisa BBC se tudi v poročilih slovenskih radijskih in televizijskih postaj (mestoma, odvisno od novinarja do novinarja) poleg zemljepisnih imen **Kijev** in **Lvov**, poslovenjenih iz ruščine, pojavljata tudi ukrajinski obliki **Kijiv** in **Lviv**. Pri britanskem mediju gre za izraz solidarnosti z Ukrajino. Sta zgornja zapisa (in njima enaki izgovorjavi) uglaseni tudi s prečrkovanjem iz ciriličnih pisav v slovenščino?

Odgovor:

Ob izraženi solidarnosti z ukrajinskim narodom in obsodbi ruske agresije nad Ukrajino se vse pogostejše pojavljajo vprašanja, zakaj v slovenščini ukrajinske zemljepisne danosti poimenujemo z ruskimi imeni. Ob tem se omenjajo zlasti imena s pridevniško pripono *-iv* (**Львів, Київ, Харків**), ki jih v slovenščini zapisujemo kot *Lvov, Kijev, Harkov* ...

Res je, da so podomačene slovenske oblike imen, ki jih v ukrajiniščini zapisujemo s pridevniško pripono *-iv*, zapisane z *-ov* ali *-ev* kot v ruščini, a to ne pomeni, da smo se odločili za rabo ruskega imena, temveč gre za v slovenščini uveljavljeno in aktivno podomačitev morfema (in še nekaterih drugih, npr. *Krivi Rog* za ukrajinsko *Kryvyj Rig*, rod. *Kryvogo Rogu*; ali **-pil**, kot v *Ternopil*, rod. *Ternopola*), za katero se odločajo tudi v drugih slovanskih jezikih. Tudi v sami ukrajiniščini se imenovalniška pripona *-iv* že v rodilniku zaradi samoglasniškega izglasja spremeni v *-ov*, torej: *Harkiv*, rodilnik *Harkova* (enako kot *rig* z rodilnikom *róga*, *pič* z rodilnikom *péči*).

Za oblike s pripono *-iv* velja, da jih s svojimi priponami zapisujejo tudi Čehi, Slovaki, Poljaki ..., in nasprotno – v ukrajiniščini se npr. poljska krajevna imena s pripono *-ów* (izg. [-uf]) in slovaška krajevna imena s pripono *-ov* podomačujejo z ukrajinsko pripono *-iv*, zato *Krakiv* (polj. *Kraków*), *Rjašiv* (polj. *Rzeszów*), *Prjašiv* (sk. *Prešov*). Imenske oblike *Kijev, Lvov, Harkov, Černigov, Mikolajev* so torej podomačene slovenske. Odločitev, da je v slovenščini **kot imenovalniška obravnavana ukrajinska rodilniška** osnova, sledi vzorcu, ki ga uveljavljamo pri nekaterih drugih tujih jezikih, tudi staroklasičnih (npr. *Kato*, rod. *Katona* ali *Tetis*, rod. *Tetide*, zato je v slovenščini danes prevladujoča imenovalniška oblika teh imen *Katon* in *Tetida*, z rodilnikom *Katona* in *Tetide*).

Pri drugih imenih za zemljepisne danosti v Ukrajini razlikujemo med (1) **imeni, podomačenimi že v preteklosti**, katerih raba slovenske različice je priporočljiva zaradi ustaljenosti in identifikacijskih razlogov (*Černovice* – prevzeto iz češčine za ukrajinsko *Černivci*, *Zaporožje* – za ukrajinsko *Zaporizžja*, *Černobil* izg. [černóbil] – za ukrajinsko *Čornobyl'*), in (2) **manj znanimi imeni**, za katera praviloma uporabljamo podomačeno obliko ukrajinskega imena, npr. *Melitopol*, *Ivano-Frankivsk*, *Makijivka*, *Žitomir*, *Rivne*, *Kremenčuk*, *Gorlivka* ...

Ob tem naj opozorimo, da se slovenska različica latinične pisave od osnovne latinice, v kateri pišejo ukrajinska imena anglofonski mediji, razlikuje po tem, da šumevce zapisujemo s črkami ⟨ž⟩, ⟨š⟩, ⟨č⟩ in ne z dvočrkji ⟨zh⟩, ⟨sh⟩, ⟨ch⟩; namesto dvočrkij ⟨kh⟩ in ⟨ts⟩ uporabljamo črki ⟨h⟩ in ⟨c⟩; opuščaj za Ъ opuščamo. Ker v fonološkem sistemu slovenskega knjižnega jezika ne poznamo trdega i (zapisanega v ukrajinskih imenih kot ⟨y⟩), ga v eksonimih zapišemo kot ⟨i⟩. Kot ⟨h⟩ zapisano zvonečo varianto priponnika h, znano iz slovenskih zahodnih slovenskih narečij, zapisujemo in izgovarjamo kot g, torej *Lugansk* (enako kot v bolj znanem češkem imenu *Praha* > *Praga*).

O ukrajinskih imenih smo v Jezikovni svetovalnici pisali tudi v odgovorih:

– [Ruska imena ukrajinskih mest](#)

– [Ukrajinska in beloruska imena: uporabiti ruski zapis ali ne?](#)

Natančnejše usmeritve glede prečrkovanja vsebuje Slovenski pravopis 2001 (člen 1114). Obširnejša preglednica za prevzemanje bo predstavljena z novimi poglavji [Pravopisa 8.0](#) še v tem letu.

naváda -e ž (â) spremeniti vsakdanje ~e; pozdraviti iz ~e
po navádi nač. prisl. zv. (â) Jesenska jutra so ~ ~ meglena

Pravopis

ponavádi in po navádi člen. (â)

SSKJ²

1. *izraža ustaljenost dogajanja zaradi pogostnega pojavljanja*: ponavadi sedi na tej klopici; bil je že ponavadi malo neresen; spet laže kot ponavadi

2. *izraža značilnost česa zaradi pogostnega pojavljanja*: za rano ostane ponavadi brazgotina; v mestih so ulice ponavadi asfaltirane / nebo je v pozni jeseni ponavadi megleno; prim. **navada**

ponavadi [ponavádi] *prislov*

Celotno geslo

Pohlin

po navadi

ponavadi ► póna'va:dé prisl.

Celotno geslo

Kostelski

kot se ponavádi igra -- -- --

Tolkala

Pisanje skupaj ali narazen: »ponavadi/po navadi«

Jezikovna

Ker ima nov SSKJ spet (oz. še vedno) pri zvezi *po navadi* zapisani obe varianti (*ponavadi* in *ponavadi*), me zanima, ali je v novem SSKJ morda napaka ali pa je z novo izdajo SSKJ spet uvedena tudi varianta pisanja skupaj (tj. *ponavadi*). Torej: sta spet pravilni obe varianti ali še vedno samo tista narazen (tj. *po navadi*)?

Število zadetkov: 5

Vse na Franu

6

162

Slovarji

SSKJ²

1

20

eSSKJ

0

23

Sinonimni

0

1

Pravopis

0

0

ePravopis

0

4

Sprotni

0

5

Frazeološki ▾

0

30

Vezljivostni ▾

0

4

Etimološki ▾

0

0

Zgodovinski ▾

1

2

Terminološki ▾

1

8

Narečni ▾

1

3

Arhiv ▾

1

30

Svetovalnica

Jezikovna

1

19

Oddajte vprašanje

Terminološka

0

13

Oddajte vprašanje

Portali, korpusi

Pisanje skupaj ali narazen: predložne zveze

pisanje skupaj ali narazen

NAPRODAJ

PISANJE SKUPAJ ALI NARAZEN

PONAVADI

PRAVOPIS

PREDLOŽNA ZVEZA

ZATEM

eno besedo.

Primeri:

- *Ponavadi grem spat ob desetih.*
- *Nenazadnje to sploh ni bil njegov problem.*
- *Pet minut zatem je prišel še njegov odvetnik.*
- *Navidez je bilo vse v redu.*
- *Hiša je naprodaj.*

Vendar pa v zadnjem času opažam, da se v knjigah in drugih (lektoriranih) tekstih ti izrazi dosledno pišejo narazen: *po navadi*, *ne nazadnje*, *za tem*, *na videz*, *na prodaj*. Zato sem pogledal v slovenski pravopis, kjer pa jih (z izjemo izraza *zatem*) nisem našel. Ali to pomeni, da zapis z eno besedo ni v skladu s slovenskim pravopisom?

Odgovor:

Pravopisno načelo, predstavljeno v SP 2001, pravi, da pišemo sestavine posamezne besedne zveze **narazen**, če jim lahko pripišemo navadni pomen (*stati na poti* 'na cesti') in če med sestavine lahko vrinemo besedno enoto (*po (svoji stari) navadi*).

Vendar pa je očitno, da je v SP 2001 z upoštevanjem naštetih načel ukinil zapis skupaj pri prislovih *ponavadi*, *navidez*, ki so ga prejšnji pravopisi in SSKJ dopuščali in ki ga uporabniki pogosto prepoznavamo kot nujnega zaradi **pomenskega razlikovanja**.

Pri prenovi pravopisa, tako pravil kot slovarja, bo treba upoštevati, da se našteje zveze oz. besede danes vedejo drugače, kot so se ob sestavljanju SSKJ in SP 2001, zato bo ponovno preučena jezikovna norma in v skladu z njo bodo normirani tudi zapisi, ki imajo pomenskorazlikovalno vlogo, npr.:

- *ponavadi*: *Ko pogladite površino njegove sprednje strani, morate s prsti na nekaterih mestih občutiti izbokline, ki jih ponaredki **ponavadi** nimajo.* (v pomenu 'navadno')
- *po navadi*: **po** (svoji stari) **navadi** je ...
- *navidez* ALI *na videz*: *Oba sta v **navidez/na videz** enakem položaju. Poznata se le **navidez/na videz**.*
- *na videz*: *Simpatična pevka vedno pazi **na** (svoj) **videz** in prav dobro se zaveda ...*

K zapisu skupaj pri teh izrazih napeljuje tudi skladenjski položaj, npr.: *Ob koncu je Göncz osvetlil še nekatere svoje poglede **na na videz** nasprotujoče si položaje, v katerih se je znašel.*

Po pravilih SP 2001 se tiste besede, katerih sestavine nimajo sodobne oblikoslovne podobe, pišejo le skupaj. V to skupino bi uvrstili *naprodaj*, saj že SSKJ besedo *prodaj* označuje kot starinsko in v rabi navadno s predlogom, prim. SSKJ in SSKJ2:

- **próđaj** m neskl. (ô) star., v prislovni rabi, s predlogom prodaja: krompirja je dovolj tudi za prodaj/stvar gre dobro v prodaj; prim. *naprodaj*

Torej: *Naprodaj so celo dvodelne stekleničke, ki so na sredini stisnjene, ravno pravšnje za otroške roke.*

Preberite si še:

Pisanje členkovne zveze »ne nazadnje«

modél -a m

izključna pravica industrijske lastnine, s katero se zavaruje videz industrijskega ali obrtnega izdelka ali njegovega dela, ki je nov in ima individualno naravo

modél -a m

1. spl. geogr., kart. predmet v pomanjšanem merilu za ponazoritev, prikaz določenih pojavov in procesov, določenega predmeta, npr. peskovnik, reliefni zemljevid, globus

2. spl. geogr. celota geografskih teoretičnih možnosti, dosežkov, izražena kot matematični ali grafični prikaz zapletenih naravnih in/ali družbenih pojavov, procesov

modél -a m

poenostavljena predstavitev sistema, ki poudarja učinke gradnikov sistema, pomembne glede na namen modeliranja, pri čemer je realnost prenesena v uporabno in razumljivo obliko na različnih medijih

ang.: model

modél -a m

fizična, teoretična, računalniška ali grafična predstavitev realne konstrukcije

ang.: model

nem.: Modell n

TERMINOLOGIŠČE

Predstavitev

Terminološki slovarji

Terminološka
svetovalnica

Iskalnik

Iztočnica

modél

Razlaga

Ustreznik (termin v tujem jeziku)

Jezik ustreznika

Angleščina

Išči

Fran

koronavirus

Zadetki iskanja

korónavírus

-a m (ô-î)

SSKJ²

virus iz družine Coronaviridae:

povzročitelj bolezni je koronavirus; okužba s koronavirusom

korónavírus

SSKJ² samostalnik moškega spola

Celotno geslo

Sprotni

STALNE ZVEZE:

novi koronavirus

álfakorónavírus, álfa korónavírus

samostalnik moškega spola

Celotno geslo

Sprotni

iz veterine koronavirus, ki pri živalih, zlasti prašičih, povzroča vnetje prebavil z drisko

Ali se »testiramo« »na« ali »za« koronavirus ali covid-19?

Jezikovna

Kateri predlog je pravilen – testiranje za, na ali kaj tretjega? Se testiramo za/na koronavirus ali covid-19 (virus ali bolezen)?

Izvor besede »koronavirus«

Jezikovna

Kakšen je izvor besede koronavirus? Kako sta povezani krona in korona?

Kako pisati in sklanjati izraze »koronavirus« in bolezen »covid-19« ali »koronavirusna bolezen 2019«

Jezikovna

V medijih zasledimo različne možnosti zapisa virusne bolezni covid-19. Kako izraz in z njim povezane pravilno uporabljati?

Fran

bioenergija

Zadetki iskanja

bíóenergija

bioenergije samostalnik ženskega spola [bíóenergija]

Celotno geslo

eSSKJ

1. univerzalna kozmična energija, ki jo ima, oddaja organizem

1.1. metoda dopolnilnega zdravljenja, ki temelji na vzpostavljanju energijskega ravnovesja v telesu, zlasti z dotiki, približevanjem rok

2. iz energetike energenti, pridobljeni iz organskih materialov zlasti rastlinskega izvora

ETIMOLOGIJA:

prevzeto iz nem. Bioenergie, angl. bioenergy, iz ↑bio... + ↑energija

bíóenergija

-e ž (î-î)

SSKJ²

električna, magnetna energija, ki jo ima, oddaja organizem:

zdraviti z bioenergijo

bíóenergija

-e [ijo] ž, poj.m. (îî)

Pravopis

bíóenergija

-e ž

Geografija

Število zadetkov: 4

Fran

apple

Zadetki iskanja

Apple

Appla [épəl] samostalnik moškega spola; stvarno ime

Celotno geslo

ePravopis

Število zadetkov: 1

RASTOČI SLOVARJI

64

Predlagajte popravek ali dopolnitev

Želim vam posredovati:

Vsebina:

- ✓ napako
- dopolnitev
- drugo

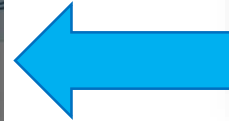
Predlagajte Prekliči

Fran > SSKJ²

Samostojni izpis sestavka

žvečilka -e ž (f) pog.
oslajena raztegljiva snov za žvečenje; žvečilni gumi: letno proizvedejo okoli 5000 ton žvečilk različnih oblik, barv in okusov; odstranjevanje ostankov žvečilk; škattica, zavojček žvečilk / nikotinska žvečilka žvečilka z zelo majhno vsebnostjo nikotina kot nadomestek za cigarete pri odvajanju od kajenja

Kopiraj sestavek
Predlagajte popravek ali dopolnitev sestavka

Oddajte predlog

Moj predlog za **astroturfing** je:

Oddajte Prekliči

Predlagajte novo besedo

Vpišite novo slovensko besedo, ki je trenutni slovarji ne razlagajo.

Želite dodati svoj predlog nove ustreznice za prevzeto tujo besedo? Potem niste na pravi strani. Kliknite [tule](#).

Beseda:

Razlaga:

Predlagajte Prekliči

Oddajanje komentarjev, pobud, mnenj

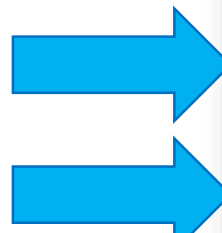
Portali, korpusi

Franček
Termania
Gigafida 2.0
Nova beseda
Korpus 16
Besede
Besedišče
Gos

Predlagajte

Nove slovenske ustreznice
Nove besede

Zatavljanje vprašanj v svetovalnicah in hkrati usmerjanje nanje

N Na Tajski ali na Tajskem, v Tajvanu ali na Tajvanu

Pozdravljeni,

Zanima me ali rečemo, **največja** proizvodnja **na** Tajski ali **na** Tajskem.

Prav tako bi lepo prosila za pojasnilo rabe predloga v **naslednjem** primeru: Območja z **najbolj** intenzivnim kmetijstvom so v Izraelu, **na** Japonskem in v **na** Tajvanu.

Izberi kategorijo ▾

na tajskem

✕ Zavrzi

✓ Pošlji

Več rezultatov (261)

B

I

👤 Dodaj avtorje

Tukaj vnesite vsebino objave, povlecite in spustite slike

SESTAVLJANJE ⓘ

SKRIJ PREGLED

Morebitni primeri rabe termina v besedilih ali povezave do njih

Svetovalnica

Jezikovna

0

2

Oddajte vprašanje

Terminološka

0

1

Oddajte vprašanje

Portali, korpusi

Franček

Termania

Gigafida 2.0

Nova beseda

Korpus 16

Besede

Besedišče

Gos

Predlagajte

Nove slovenske ustreznice

Nove besede

Pomen

Stalne zveze

Frazeologija

Izgovor in oblike

Normativnost

Besedotvorje

Etimologija

absint absínta
[apsínt]
samostalnik moškega spola

Pomen

žgana pijača iz pelina, janeža in drugih zelišč z visoko vsebnostjo alkohola

- ▶ sam. beseda + sam. beseda v roditelju
  - kozarec absinta • pitje absintaNatakar je prinesel kozarec **absinta** in se neslišno umaknil.
Ko so se vojaki vrnili iz vojne v Francijo, so s seboj prinesli tudi navado pitja **absinta**, ki je postal izjemno priljubljen.
- ▶ glag. + sam. beseda v tožilniku
  - piti absintNoč sta preživela na vrhu zgradbe, kjer sta pila **absint** in zrla v nebo.
- ▶ prid. beseda + sam. beseda
Pitje čistega **absinta** ni nikoli sodilo med družbeno sprejemljive oblike vedenja.
Splača se kupiti dražji in praviloma kakovostnejši **absint**.
- ▶ sam. beseda v imenovalniku + glag.
Absint vsebuje enkrat več alkohola kot druge alkoholne pijače.
Absint povzroča takšno opojnost kot opij.

Izgovor in oblike

ZAPIS	JAKOSTNI NAGLAS	TONEMSKI NAGLAS
absint	[apsínt]	[apsínt]
	IPA: [apˈsiːnt]	IPA: [apsíːnt]
PRIKAŽI OBLIKE	PRIKAŽI OBLIKE	PRIKAŽI OBLIKE

	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
IMENOVALNIK	absint	absinta	absinti
RODILNIK	absinta	absintov	absintov
DAJALNIK	absintu	absintoma	absintom

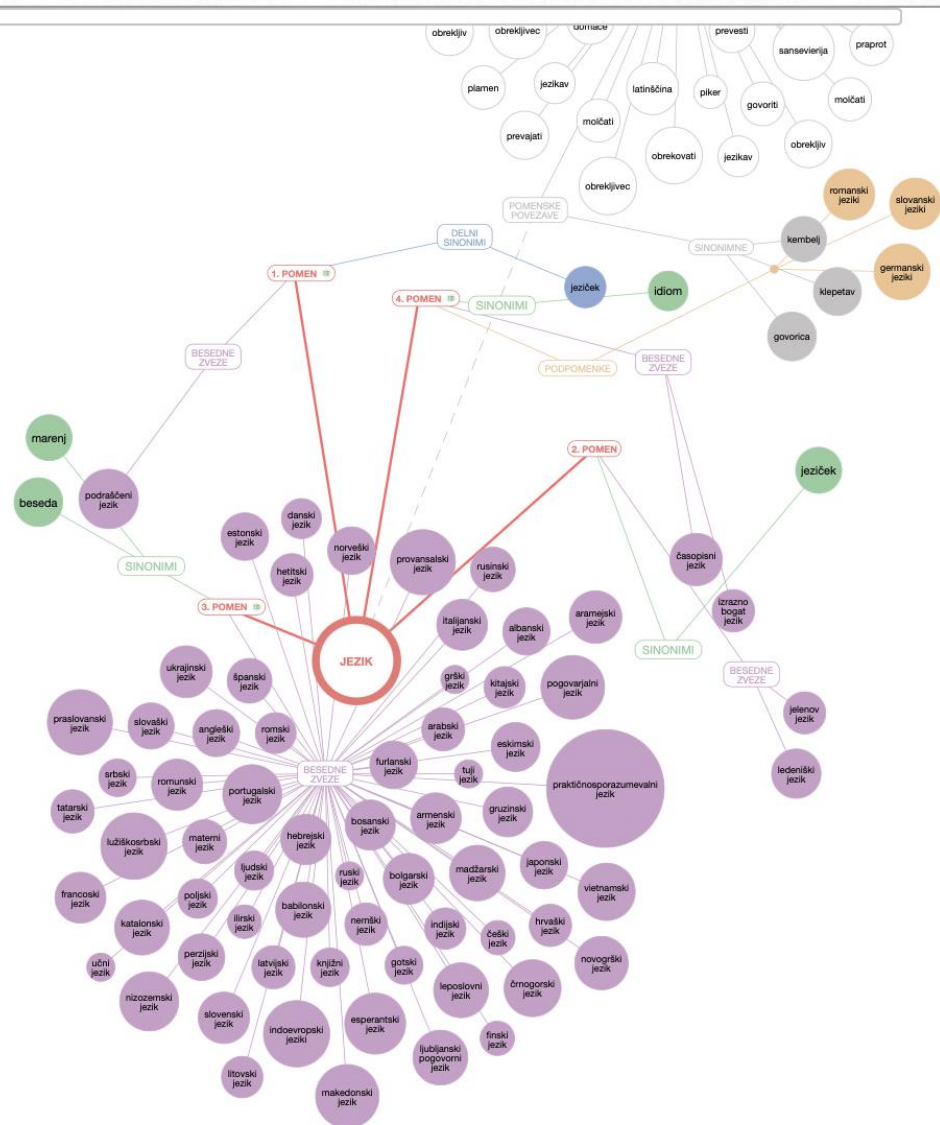

Dictionary of the Slovenian
Standard Language, 3rd
Edition (eSSKJ)

SLOVARSKI SESTAVEK

GRAFIČNI PRIKAZ

POJMOVNIK

Sinonimni slovar slovenskega jezika

Samostojni izpis sestavka

SLOVARSKI SESTAVEK

GRAFIČNI PRIKAZ

POJMOVNIK

+ MERSKE ENOTE

+ NARAVNI POJAVI

+ PLAČILO PRIHODEK IZDATEK

+ STANJE

+ STANJE ČLOVEKA

+ ČLOVEK

+ PREDMET

+ PROSTOR

+ RASTLINA

+ SNOV

+ ŽIVAL

Sinonimni slovar slovenskega jezika

jezik [jézik]
samostalnik moškega spola

Pomenski del

1. jezik, tj. gibljiv mišičnat organ v ustih
2. jezik, tj. sistem izraznih sredstev za sporazumevanje

Gradivo

Jēlik -a m.
NEMŠKO: Die Zunge, Sprache
LATINSKO: Lingua, Idioma
– TU MALU BESEDISHE TREH JESIKOV, 1781

Pojmovna uvrstitev

- ☒ del človeka ali živali
- ☐ govor

stvar > živo bitje > del

Ostale iztočnice v tej pomenski kategoriji:

boka	kita	popkova žnora
brahor	klup	potna jamica
brklja	klupek	priselj
buča	kočnik	priželjc
ciplja	koleno	prsi
clinek	kosmatina	punčica
čelenek	kost	rebro
čeljust	kostnik	ritno čevo
čelo	koščica	salo
čevca	koža	slapina
čevo	kožica	slezena
članek	kri	slina
črevo	križna kost	srce
danka	kura	stegno
dasne	kurjica	stran
dimlje	lakotnica	šibra
dlaka	lakotnik	šija
drob	lalok	šinjak
dušnik	ledica	šlibra
ecin	ledjena kost	tetiv
ganek	ledjenska kost	tetiva
gib	mehur	tativka
glava	mezdra	tolstina
glavica	mezra	tolstnina
glavina	mihtar	trebuh
glavni glep	mišek	ud
gleženj	mozek	uhek
qlid	možgani	uho

Samostojni izpis sestavka

Pojmovnik

Išči po

pomenskih kategorijah

besednih vrstah

POMENSKI PRIMITIVI (izberi enega)

- ☐ biti (327)
- ☒ bivanje (2)
- ☐ dejanje (329)
- ☐ delati (2240)
- ☐ imeti (219)
- ☐ reč (1599)
- ☐ stvar (5777)

POMENSKA KATEGORIJE 1. STOPNJE

- ☒ bivanje (2)

Prikaži iztočnice

Iztočnice v kategoriji **bivanje > bivanje (2)**

[bitje](#)
[osebenstvo](#)

avba avbe

samostalni^k ženskega spola

Vir: arhiv SKS Planika

Narečne oblike

 à:u̯ba Žabnice

EDNINA

IMENOVALNIK à:u̯ba
 Žabnice

TOŽILNIK à:u̯ba
 Žabnice

MNOŽINA

IMENOVALNIK à:u̯be
 Žabnice

TOŽILNIK à:u̯be
 Žabnice

Slovar oblačilnega izrazja
ziljskega govora v Kanalski
dolini

Pomenski del

1. glavi tesno prilegajoča se kapa

 tɔ:pwa à:u̯ba za pazí:mɛ Žabnice

 [à:u̯ba] u š'pɛk Žabnice

 cuffia ▷ copricapo aderente al capo

 Haube ▷ Kappe/Kopfbedeckung, die eng am Kopf anliegt

2. avba ▷ pokrivalo ljudske noše

 fà:jn à:u̯be, čérne m̩ pa zwá:te zá:ðɛ Žabnice

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

Splošni

Etimološki

Zgodovinski

Terminološki

Narečni

Svetovanje

Zbirke

Knjige

Knjige Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Pravopis 8.0

Javna razprava o novem slovenskem pravopisu

Korpus 16

Korpus besedil slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja

ZRCola 2

ZRCola 2: vnašalni sistem in pisava

Slovenske slovnice in pravopisi

Slovenske slovnice in pravopisi

Pleteršnikova zbirka zemljepisnih imen

Pleteršnikova rokopisna zbirka zemljepisnih imen

K S E n J a

Konzorcij slovenskega eksperimentalnega jezikoslovja

Pravopisne kategorije ePravopisa

Pravopisne kategorije ePravopisa

Predlagajte nove slovenske ustreznice

Predlagajte nove slovenske ustreznice

Nova beseda

Nova beseda

Besede slovenskega jezika

Besede slovenskega jezika

Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki

Besedišče

- + {1} Raba velike in male začetnice je odvisna od položaja besede v povedi (prva beseda v povedi) in od značaja besede ali besedne zveze.

[ODDAJTE KOMENTAR](#)

- + {2} Z veliko začetnico pišemo **lastna imena**, tj. imena bitij ([Ana](#), [Ivana Orleanska](#), [Luka Mihelič](#), [Slovenec](#), [Snežna kraljica](#), [Švrk](#), [Vlah](#)) ter imena zemljepisnih (Bohinjsko jezero, Nova Gorica, [Sava](#), [Slovenija](#), Šmarje pri Jelšah, [Triglav](#)) in stvarnih danosti ([Dnevnik](#), Hlapci, Osnovna šola Tržič, Slovenska slovnica, [Zveza prijateljev mladine](#)). Nekatera imena lahko ohranijo lastnoimenski status tudi skrajšana ([Združeni narodi](#) za [Organizacija združenih narodov](#)). Status lastnega imena pridobijo tudi nekatera nadomestna imena ([Gospa](#) za [Marija](#), [Prerok](#) za [Mohamed](#); [Otok](#) za [Velika Britanija](#)). Z veliko začetnico pišemo tudi **svojilne pridevnike iz lastnih imen** ([Prešernov dan](#)) ter neobvezno **izraze posebnega razmerja in spoštovanja** ([Pišem Vam ...](#), [Ekscelenca](#)).

[ODDAJTE KOMENTAR](#)

- {3} Z malo začetnico pišemo občna (tj. splošna vrstna) poimenovanja, ki zaznamujejo vrsto

predlog

Pravopis 8.0

Pravila novega slovenskega pravopisa za javno razpravo

I

Pisna
znamenja

II

Krajšave

III

Velika
in mala
začetnica

IV

Prevzete
besede in
besedne zveze

V

Pisanje
skupaj ali
narazen

- + {1} Raba velike in male začetnice je odvisna od položaja besede v povedi (prva beseda v povedi) in od značaja besede ali besedne zveze.

[ODDAJTE KOMENTAR](#)

- + {2} Z veliko začetnico pišemo **lastna imena**, tj. imena bitij (**Ana**, **Ivana Orleanska**, **Luka Mihelič**, **Slovenec**, **Snežna kraljica**, **Švrk**, **Vlah**) ter imena zemljepisnih mest (Bohinjsko jezero, Nova Gorica, Sava, Slovenija, Šmarje pri Jelšah, Triglav) in stvarnih osebnosti (Dnevnik, Hlapci, Osnovna šola Tržič, Slovenska slovnica, Zveza prijateljev mladine). Nekatera imena lahko ohranijo lastnoimenski status tudi skrajšana (**Združeni narodi** za Organizacija združenih narodov). Status lastnega imena pridobijo tudi nekatera nadomestna imena (**Gospa** za **Marija**, **Prerok** za **Mohamed**; **Otok** za **Velika Britanija**). Z veliko začetnico pišemo tudi **svojlne pridevnike iz lastnih imen** (**Prešernov dan**) ter neobvezno **izraze pomena razmerja in spoštovanja**

Ána Áne

predlog

Lastna imena (osebna, ženska)
Religijska in mitološka imena

Slovnični podatki

Besedna
vrsta

samostalnik ženskega spola

Pravopisna
oznaka

ime bitja
osebno ime

Zgledi in opozorila

|žensko ime|: Ob godovanju vseh An priredijo plesno slovesnost

v zvezi **sveta Ana** Poročila sta se v romarski cerkvi svete Ane v Tunjicah

Besedotvorni podatki

Pridevnik

Anin

Oblikoslovni podatki

Oblikoslovni
vzorec

samostalniška sklanjatev

Oblike

SAMOSTALNIK

EDNINA

DVOJINA

MNOŽINA

//ePravopis

slovar

ePravopis – Slovenian
Normative Guide (2016)

+ {1} Raba velike in male začetnice je odvisna od položaja besede v povedi (prva beseda v povedi) in od značaja besede ali besedne zveze.

[ODDAJTE KOMENTAR](#)

+ {2} Z veliko začetnico pišemo **lastna imena**, tj. imena bitij ([Ana](#), [Ivana Orleanska](#), [Luka Mihelič](#), [Slovenec](#), [Snežna kraljica](#), [Švrk](#), [Vlah](#)) ter imena zemljepisnih (Bohinjsko jezero, Nova Gorica, [Sava](#), [Slovenija](#), Šmarje pri Jelšah, [Triglav](#)) in stvarnih danosti ([Dnevnik](#), Hlapci, Osnovna šola Tržič, Slovenska slovnica, [Zveza prijateljev mladine](#)). Nekatera imena lahko ohranijo lastnoimenski status tudi skrajšana ([Združeni narodi](#) za [Organizacija združenih narodov](#)). Status lastnega imena pridobijo tudi nekatera nadomestna imena ([Gospa](#) za [Marija](#), [Prerok](#) za [Mohamed](#); [Otok](#) za [Velika Britanija](#)). Z veliko začetnico pišemo tudi **svojilne pridevnike iz lastnih imen** ([Prešernov dan](#)) ter neobvezno **izraze posebnega razmerja in spoštovanja** ([Pišem Vam ...](#), [Ekscelenca](#)).

[ODDAJTE KOMENTAR](#)

Komentar

velika_in_mala_zacetnica.2

Vsebina predloga:

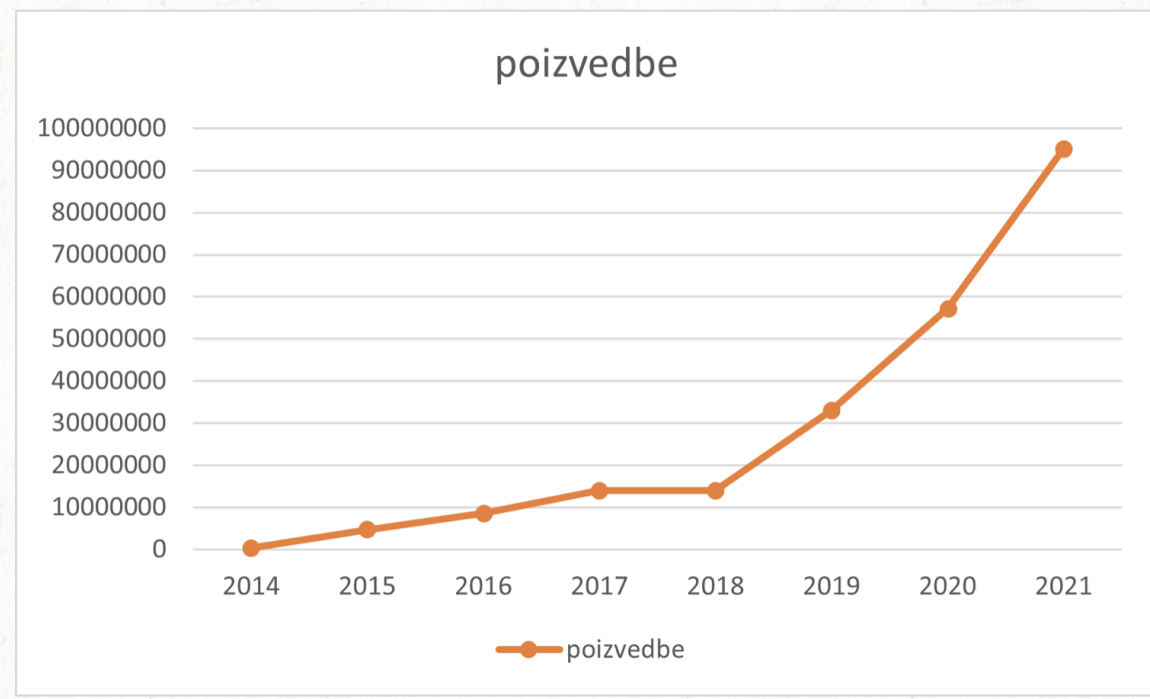

Pošlji

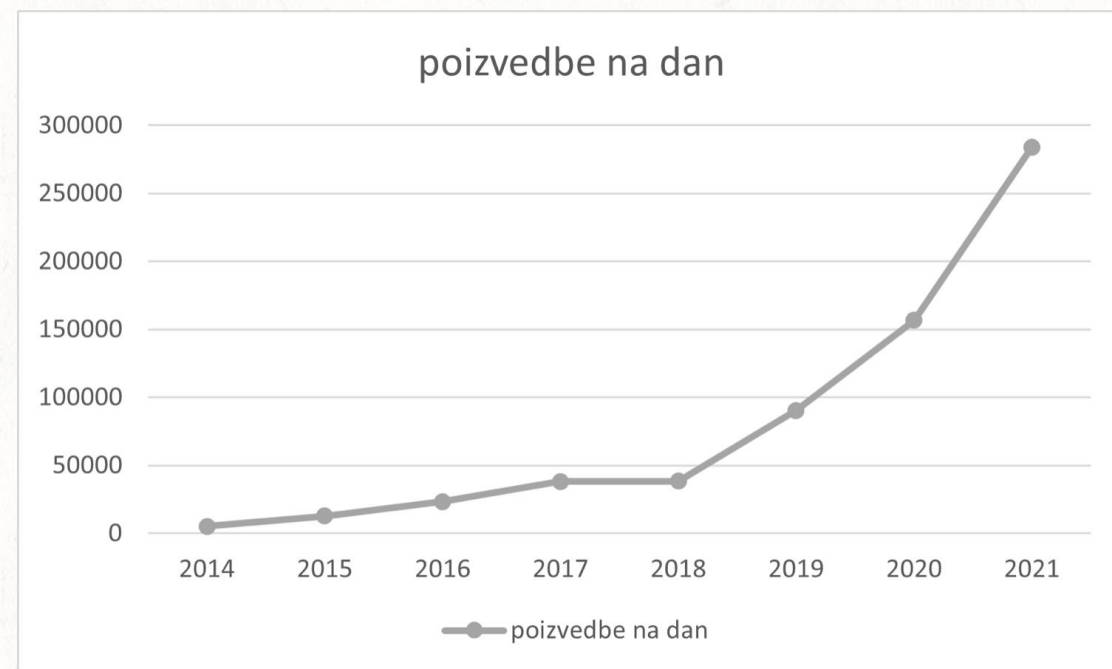
Opusti

STATISTIKA > RAZISKOVANJE > SLOVAROPISJE

Skupaj poizvedb po letih

Dnevno povprečje poizvedb po letih

Najpogostejše poizvedbe za leto 2021

opolnomočiti	28240
očut	26381
indija koromandija	25408
maturantje	25197
družina	24208
pokorščina	23646
pomen	23461

Fran.si

FRANČEK

SPLOŠNO

Terminologišče

STROKOVNO

FRANČEK

[Kje je kaj v slovnici?](#)

[Fran](#)

[Jezikovna svetovalnica](#)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

ZRC SAZU

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Projekt Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

1.-5.

FRANČEK

KAJ POMENI
TA BESEDA?

POIŠČI BESEDE S
PODOBNI POMENOM.

KAKO PREGIBAM
TO BESEDO?

KAKO IZGOVORIM
TO BESEDO?

6.-9.

FRANČEK

Kaj pomeni
ta beseda?

Poišči
besede s
podobnim
pomenom.

Kako
pregibam
to besedo?

Kako
izgovorim
to besedo?

V katerih
frazemih
nastopa
ta beseda?

Kako
uporabljajo
to besedo
v narečjih?

Od kod
izvira
ta beseda?

Od kdaj
uporabljamo
to besedo?

SŠ

FRANČEK

Pomen

Sopomenke

Pregibanje

Izgovor

Frazemi

Narečja

Izvor

Zgodovina

Kaj pomeni beseda **nož**?

Nož je priprava za rezanje, ki jo sestavljata rezilo in ročaj.

kirurški **nož**; kuhinjski **nož**; oster, top **nož**

Po bontonu **noža** ne oblizujemo, hrane pa ne nalagamo na **nož** in nosimo v usta.

Stiropor lahko režeš z **nožem** za karton.

Beseda **nož** je lahko tudi del stalnih besednih zvez:

olfa nož

Olfa nož je priprava z lomljivim rezilom za rezanje trših materialov.

Embalažo z **olfa nožem** razrežemo na štiri dele.

švicarski nož

Švicarski nož je žepna priprava, ki združuje več rezil, škarje, odpiráč za steklenice in konzerve.

KAJ POMENI
TA BESEDA?

POIŠČI BESEDE S
PODOBNIM POMENOM.

KAKO PREGIBAM
TO BESEDO?

KAKO IZGOVORIM
TO BESEDO?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

Katere besede imajo podoben pomen kot beseda **gozd**?

ZA POMEN drevje, ki raste strnjeno skupaj

Kadar želimo svoj jezik obarvati s čustvi, imajo podoben pomen še besede:

gozdek
gozdič
gozdiček

Včasih lahko zlasti v starejših besedilih v podobnem pomenu zasledimo besede:

les
lesovje

log
loza

ZA POMEN izraža veliko število česa

Besedo **gozd** uporabljamo, kadar želimo svoj jezik obarvati s čustvi.
Bolj običajen izraz za ta pomen je **veliko**.

Ta opis je narejen na podlagi [Sinonimnega slovarja slovenskega jezika](#), ki si ga lahko ogledaš na Franu.

Kaj pomeni
ta beseda?

Poišči
besede s
podobnim
pomenom.

Kako
pregibam
to besedo?

Kako
izgovorim
to besedo?

V katerih
frazemih
nastopa
ta beseda?

Kako
uporabljajo
to besedo
v narečjih?

Od kod
izvira
ta beseda?

Od kdaj
uporabljamo
to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

Beseda **nož** nastopa v naslednjih frazemih ali pregovorih:

biti [si] na nož

POMEN biti nepopustljiv, oster

bojevati se na nož

POMEN bojevati se nepopustljivo, ostro, grobo, na vse ali nič

igrati na nož

POMEN igrati nepopustljivo, ostro

iti na nož

1. POMEN biti nepopustljiv, oster
2. POMEN obravnavati, izvajati kaj nepopustljivo, ostro

iti pod nož

1. POMEN dati se operirati
2. POMEN biti zaklan, iti v zakol

kot bi kdo komu porinil nož v srce

POMEN kaj zelo prizadene koga

 Kaj pomeni ta beseda?	 Poišči besede s podobnim pomenom.
 Kako pregibam to besedo?	 Kako izgovorim to besedo?
 V katerih frazemih nastopa ta beseda?	 Kako uporabljajo to besedo v narečjih?
 Od kod izvira ta beseda?	 Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

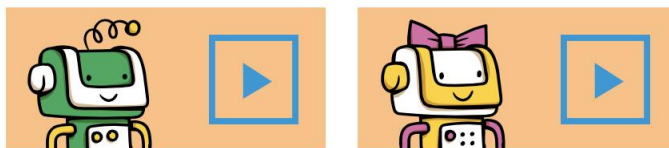
Kako v knjižni slovenščini izgovorim besedo **gozd**?

Poslušaj na posnetku:

gòzd

Poslušaj, kako besedo izgovorita Frančkova robota:

Frančkova robota se kdaj zmotita ali pa ne vesta, da se katera beseda lahko izgovori tudi drugače. Prosimo te, da nam morebitne pripombe pošlješ na elektronski naslov obljike@zrc-sazu.si

Kaj pomeni ta beseda?	Poišči besede s podobnim pomenom.
Kako pregibam to besedo?	Kako izgovorim to besedo?
V katerih frazemih nastopa ta beseda?	Kako uporabljajo to besedo v narečjih?
Od kod izvira ta beseda?	Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

Kako pregibam besedo **gozd**?

	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
IMENOVALNIK	gozd	gozdova	gozdovi
RODILNIK	gozda	gozdov	gozdov
DAJALNIK	gozdu	gozdovoma	gozdovom
TOŽILNIK	gozd	gozdova	gozdove
MESTNIK	pri gozdu	pri gozdovih	pri gozdovih
ORODNIK	z gozdom	z gozdovoma	z gozdovi

Prikaz besednih oblik še izboljšujemo, zato te prosimo, da nam morebitne pripombe pošlješ na elektronski naslov oblake@zrc-sazu.si.

	Kaj pomeni ta beseda?		Poišči besede s podobnim pomenom.
	Kako pregibam to besedo?		Kako izgovorim to besedo?
	V katerih frazemih nastopa ta beseda?		Kako uporabljajo to besedo v narečjih?
	Od kod izvira ta beseda?		Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

ZRC SAZU

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Projekt Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Kako se reče **nož** v narečjih?

V narečjih se najpogosteje reče **nož**, ponekod **nožič**, redko **nožek** ali **nožiček**.

V prekmurskem narečju se reče tudi **nožec**, v rezijanskem narečju pa **rožič**.

Če z besedo **nož** mislimo žepni nož, se v narečjih najpogosteje reče **nožek**, **pipek**, **britev** ali **britva**, ponekod **nožiček**, **krivec**, **kosir** ali **falček**.

V gorenjski narečni skupini se reče tudi **popkar**, v primorski narečni skupini **britula**, v rovtarski narečni skupini **nožička**, v koroški narečni skupini pa **nožej**, **klepej** ali **fajdelj**.

V kozjansko-bizeljskem narečju se reče tudi **kostura**.

▶ Za žepni nož je v slovenskih narečjih več kot 150 različnih poimenovanj. Med enobesednimi poimenovanji je mnogo izpeljank, na primer **britvica** in **britevca**, **britulica**, **fajdljica**, **krivček**, **kosirača**, **kosirica**, **koserič**, **pipič**, **nožič**. Nekatera poimenovanja so lahko uporabljena v besednih zvezah, na primer **žepni nož**, **nož za žepko**, **varžetni nož**, **nož za v varžet**, **britva za v žep**, **taškini nož**, **ta mali nožek**, **cepilni nož**, **kriv nož**, **cesarski nož**, **devžnov nož** in **švicarski nožek**. Zanimiva so tudi poimenovanja, ki so izpeljana iz lastnih imen, na primer **mihec**, **mihica**, **lovrek**, **nežika**, **gregec**, **gregorček** ter **tolminec** in **sarajevac**.

Kje govorijo tako? Poglej na zemljevidu: **nož**, **žepni nož**.

Te zanima podrobnejši opis narečne rabe te besede? Poglej v **Slovenski lingvistični atlas** na Franu.

Ali tudi pri vas rečete **nož**? Ali kako drugače? **Posnemi se in nam pošlji** svoj posnetek.

Kaj pomeni ta beseda?

Poišči besede s podobnim pomenom.

Kako pregibam to besedo?

Kako izgovorim to besedo?

V katerih frazemih nastopa ta beseda?

Kako uporabljajo to besedo v narečjih?

Od kod izvira ta beseda?

Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

Kako se reče **nož** v narečju

V narečjih se najpogosteje reče **nož**, por

V prekmurskem narečju se reče tudi **nož**

Če z besedo **nož** mislimo žepni nož, se v
ponekod **nožiček**, **krivec**, **kosir** ali **falček**

V gorenjski narečni skupini se reče tudi
skupini **nožička**, v koroški narečni skupini

V kozjansko-bizeljskem narečju se reče

Za žepni nož je v slovenskih narečjih
je mnogo izpeljank, na primer **britvica**

🚩 **pipič**, **nožič**. Nekatera poimenovanja:
za žepko, **varžetni nož**, **nož za v varž**
cesarski nož, **devžnov nož** in **švicarski**
imen, na primer **mihec**, **mihica**, **lovrek**

📍 Kje govorijo tako? Poglej na zemlje

🔍 Te zanima podrobnejši opis narečja
Franu.

🎤 Ali tudi pri vas rečete **nož**? Ali kako

Zapri

Ali tudi pri vas rečete **nož**?

Ali kako drugače?

POSNEMI SVOJ ODGOVOR IN NAM GA POŠLJI.

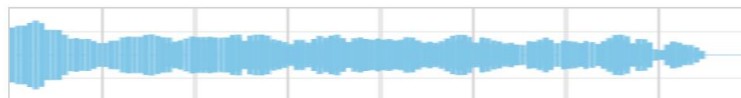
Kje se tako reče? (Obvezno polje)

Ljubljana / Ljubljana

00:03

USTAVI

Kaj pomeni
ta beseda?Poišči
besede s
podobnim
pomenom.Kako
pregibam
to besedo?Kako
izgovorim
to besedo?V katerih
frazemih
nastopa
ta beseda?Kako
uporabljajo
to besedo
v narečjih?Od kod
izvira
ta beseda?Od kdaj
uporabljamo
to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

Od kod izvira beseda **nož**?

Beseda je domačega izvora.

Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska **nôž**, ruska **nóž** in češka **nůž** se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske ***noz'ь**, ki je sorodna s starocerkvenoslovanskim glagolom **ънѣсти** v pomenu 'pritrditi, zabiti, vtakniti, zabosti' in dalje s srednjeirskim samostalnikom **ness** v pomenu 'rana'. Beseda je prvotno pomenila ***'kar bode, prebode'** in je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena ***neg^h-**, ki je pomenil 'bosti, prebosti'.

Ta opis je del [Šolskega slovarja slovenskega jezika](#).

Preberi [več o preteklosti jezikov](#).

	Kaj pomeni ta beseda?		Poišči besede s podobnim pomenom.
	Kako pregibam to besedo?		Kako izgovorim to besedo?
	V katerih frazemih nastopa ta beseda?		Kako uporabljajo to besedo v narečjih?
	Od kod izvira ta beseda?		Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

ZRC SAZU

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Projekt Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Od kdaj uporabljamo besedo **nož** v knjižnem jeziku?

Beseda **nož** se je pojavila že v prvih slovenskih knjigah. Kot prvi jo je zapisal **Jurij Dalmatin** v delu **Biblija, tu je, vsiga Svetiga pisma prvi dejl** iz leta **1578**.

Podatke o ostalih zapisih te besede najdeš v [Besedju slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja](#) na Franu.

Njeno rabo opisujejo tudi nekateri starejši slovenski slovarji.

Takole sta **Matija Kastelec** in **Gregor Vorenc** okrog leta **1700** v [latinsko-slovenskem slovarju](#) s pomočjo besede **nož** prevajala različne latinske besede:

nož m, F¹⁰, **acies cultri**, tú oltru na noshizhi, tŷlu nosha; **cultellatus**, -a, -um, reišezh kakòr en ofter nošh; **culter**, nošh; **culter incisorius**, en kuhenški nošh; **culter viatorius**, pintarški nošh; **ferramentum concisorium**, kovazhou nošh ša koinško nogó; **machaerophorus**, -ri, kateri takefhen nošh, ali mezh nolfi; **manubrium**, -rŷ, **manubium**, nošha platnize, en štila, toporišzhe; **scalprum coriarium**, nošh sa koše garbanê; **secula**, -ae, en fhizar, nošh ša reišanê, en ferp

Sestavek je iz [Slovensko-latinskega slovarja](#) Jožeta Stabeja, narejenega po slovarju Matije Kastelca in Gregorja Vorenca z naslovom *Dictionarium Latino-Carniolicum* (1680–1710).

Pomen in rabo besede **nož** lahko spremljamo tudi v [Slovarju jezika Janeza Svetokriškega](#). To je

	Kaj pomeni ta beseda?		Poišči besede s podobnim pomenom.
	Kako pregibam to besedo?		Kako izgovorim to besedo?
	V katerih frazemih nastopa ta beseda?		Kako uporabljajo to besedo v narečjih?
	Od kod izvira ta beseda?		Od kdaj uporabljamo to besedo?

Kje je kaj v slovnici?

Fran

Jezikovna svetovalnica

3. POMEN

MNOŽINA

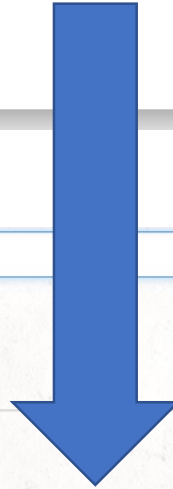
NAREČNO

RAZLAGA: ribežen (za zelje, repo)

ZGLEDI: ribati zelje na nože

Ta opis je narejen na podlagi [SSKJ2 – Slovarja slovenskega knjižnega jezika \(2. izdaja\)](#), ki si ga lahko ogledaš na Franu.

Fran > SSKJ²

[Advanced search](#)

[About the dictionary \(SLV\)](#)

[Sort by headwords](#)

[Print](#)

Search results

nož nôža m (ð ó)

SSKJ²

1. **priprava za rezanje iz rezila in ročaja**: lupiti, rezati, strgati z nožem; zabosti z nožem / rezilo, ročaj noža / nabrusiti nož; pazi, nož je oster; konica noža; kot nož ostra misel / cepilni, klavski nož; kuhinjski, lovski, mesarski nož; žepni nož *manjši nož z enim ali več pregibnimi rezili*; nož na vzmet; nož za kruh, papir / odpreti, zapreti nož *pregibno rezilo noža*; pren., ekspr. prerezal jo je nož bolečine

// **vojaško bodalo**: nasaditi nož na puško / dvorezni nož *ki ima rezilo na obeh straneh*; boj na nož / kot povelje nož na puško
2. nav. mn., teh. **del stroja z rezilom, zlasti za rezanje**: pritrditi nože na glavo / krožni, trikotni noži; stružni nož / oblikovni nož

3. mn., nar. **ribežen (za zelje, repo)**: ribati zelje na nože

• ekspr. nastaviti komu nož na grlo, vrat *skušati prisiliti koga k čemu*; ekspr. ta človek žene vse na nož *vse obravnava s prepirom*; ekspr. zdaj bo šlo na nož *stvar se bo obravnavala nepopustljivo ostro*; ekspr. iti pod nož *dati se operirati*; pog., ekspr. ovni so šli pod nož *so bili zaklani, pobiti*; ekspr. bila je megla, da bi jo z nožem rezal *zelo gosta*; ekspr. kdo bi mislil, da je ta človek tak dvorezen nož *človek, ki se kaže drugačnega, kot je*; ekspr. to je bil nož v hrbet mlademu gibanju *zahrbtno sovražno dejanje proti njemu*; ekspr. te besede so bile zanj (kakor) nož v srce *so ga zelo prizadele*

♦ arheol. kremenov nož; fot. (obrezovalni) nož *priprava iz plošče s pregibnim rezilom za obrezovanje fotografij*; les. furnirski nož *stroj za izdelovanje furnirja*; med. kirurški, secirni nož; um. paletni nož

Everything on Fran

30

800

Dictionaries

SSKJ ²	1	183
eSSKJ	0	2
Sinonimi	1	15
SP	1	74
ePravopis	0	1
Sprotni	0	0
Phraseology	1	36
Valency	0	3
Etymological	1	24
Historical	4	79

JEZIKOVNE ZVRSTI

Družbene zvrsti
Besedilne vrste

GLAS

Glasovi
Naglas

BESEDA

Zlog
**Tvorba besed
(besedotvorje)**
Odnosi med besedami
(besedoslovje)
Oblikoslovje

STAVEK

Besedna zveza
Skladnja stavka
Skladnja povedi

PRAVOPIS

Velika in mala začetnica
Ločila
Deljenje besed
Prepisovanje

Beseda → **Tvorba besed (besedotvorje)**

- ➔ Vsaka beseda ima koren. Mnoge besede vsebujejo poleg korena še predpono, ki stoji pred korenem, ali/in medpono, ki stoji med dvema korenoma, ali/in pripono, ki stoji za korenem.
- ➔ Besede, ki vsebujejo predpono, medpono ali pripono, se imenujejo tvorjenke. Besede, ki vsebujejo samo koren in oblikoslovno končnico, pa se imenujejo netvorjenke.
- ➔ *Tvorjenke delimo na izpeljanke, sestavljenke, zloženke, izpeljanke iz predložne zveze, medponsko-priponske zloženke in sklope.
- ➔ *Pisava besed skupaj in narazen je povezana s premislekom, ali gre za eno besedo ali dve.
- ➔ Soglasnike na koncu korena ali na koncu predpone pišemo tako, kakor bi jih izgovarjali pred samoglasnikom.
- ➔ Pri tvorbi besed lahko prihaja tudi do posebnih sprememb glasov. Najpomembnejša se imenuje preglas: **o > e** za **c j č ž š**.

9

23

10 11

24 25

28 29 30 31

32

12

26

13

27

2. POMEN NAVADNO V MNOŽINI TEHNIKA

RAZLAGA: del stroja z rezilom, zlasti za rezanje

ZGLED: **zelje** na **nože**
Poglej, kaj vemo o **kategoriji število**.

3. POMEN MNOŽINA NAREČNO

RAZLAGA: ribežen (za zelje, repo)

ZGLEDI: **ribati zelje na nože**

Ta opis je narejen na podlagi SSKJ2 – Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Če ga lahko ogledaš na Franu.

BESEDA

Zlog
Tvorba besed
(besedotvorje)
Odnosi med besedami
(besedoslovje)
Oblikoslovje

Samostalnik

Moška sklanjatev
Prva ženska sklanjatev
Druga ženska sklanjatev
Srednja sklanjatev

Pridevnik

Zaimек

Števnik

Glagol

Prislov

Predlog

Veznik

Členek

Medmet

STAVEK

Besedna zveza
Skladnja stavka
Skladnja povedi

PRAVOPIS

Velika in mala začetnica
Ločila
Deljenje besed
Premi govor

Beseda → Oblikoslovje → Samostalnik

➔ Samostalniku lahko določimo sklon (imenovalnik, roditeljski, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik), število (ednina, dvojina, množina) in spol (moški, ženski, srednji).

21

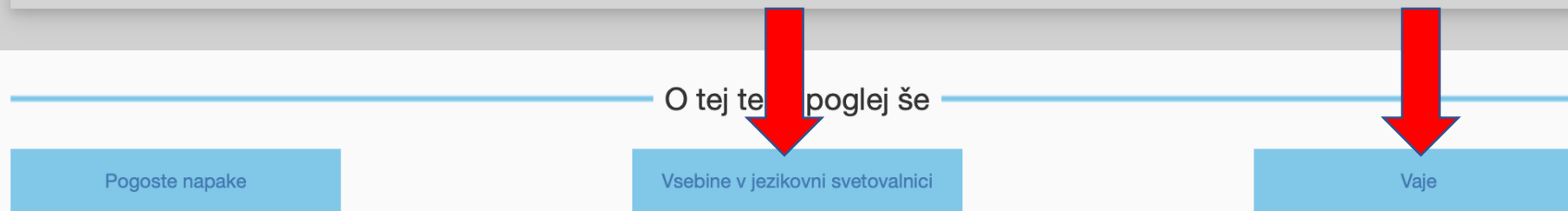
50 56 57 60

➔ Pregibanje samostalnika v različne sklone imenujemo sklanjanje. Glede na to, kako se posamezne besede sklanjajo, ločujemo štiri sklanjatve (moško sklanjatev, prvo žensko sklanjatev, drugo žensko sklanjatev, srednjo sklanjatev).

22 23

51 53

➔ Samostalniku lahko določimo sklon (imenovalnik, roditeljski, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik), število (ednina, dvojina, množina) in spol (moški, ženski, srednji).	21	50 56 57 60
➔ Pregibanje samostalnika v različne sklone imenujemo sklanjanje. Glede na to, kako se posamezne besede sklanjajo, ločujemo štiri sklanjatve (moško sklanjatev, prvo žensko sklanjatev, drugo žensko sklanjatev, srednjo sklanjatev).	22 23	51 53
➔ Samostalniki moškega spola na -a se lahko sklanjajo po moški in/ali po prvi ženski sklanjatvi.	22	51
➔ Pri sklanjanju samostalnika prihaja do sprememb glasov v končnici. Najpomembnejša je preglas : o > e za c j č ž š.	26	58
➔ Poznamo tudi samostalnike, ki se ne sklanjajo (*oziroma se sklanjajo z ničimi končnicami).	22	52
➔ *Samostalniki, ki so nastali iz pridevnikov, se sklanjajo po pridevniški sklanjatvi.	123	52 246

Pogoste napake iz korpusa ŠOLAR

Zatekel se je v **sanitarijo** → **sanitarije**, da bi si povrnil moči.

Večkrat so bili v **velikih nevarnosteh** → **veliki nevarnosti**, a vedno jih je rešil pametni in prebrisani Odisej.

Duhovnik Črtomirju svetuje, naj se pokristjani in postane duhovnik, kajti samo tako bo lahko prišel **vnebesa** → **v nebesa**.

JEZIKOVNA SAMOZAVEST = POVEZOVANJE JEZIKOVNEGA ZNANJA

FRANČEK

Kje je kaj v slovnici?

JEZIKOVNE

ZVRSTI

Družbene vrste
Besedilne vrste

GLAS

Glasovi
Naglas

BESEDA

Zlog
Tvorba besed
(besedotvorje)
Odnosi med
besedami
(besedoslovje)
Oblikoslovje

STAVEK

Besedna zveza
Skladnja
stavka
Skladnja
povedi

PRAVOPIS

Velika in mala
začetnica
Ločila
Deljenje besed
Premi govor

